

N:o 101.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker; gifven Stockholms slott den 31 mars 1905.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Ernst Meyer.

Förslag

till

Förordning angående försäljning af vin och maltdrycker.

I. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Försäljning af vin eller maltdrycker må ej bedrifvas af annan än den, som därtill erhållit tillstånd eller enligt denna förordning utan särskildt tillstånd är därtill berättigad.

Med maltdrycker förstås i denna förordning alla slag af maltdrycker, med undantag af sådan, som enligt Kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker är att hänföra till svagdricka.

2 §.

1. Tillstånd till försäljning af vin eller maltdrycker må ej meddelas

den, som ej äger god frejd, eller ämbets- eller tjänsteman, som på grund af denna förordning till följd af sin befattning kan komma att deltaga i beslut angående försäljning af vin eller maltdrycker eller utöfva tillsyn öfver sättet för dess bedrifvande, ej heller

den, som utöfvar tillverkning i skattefritt bryggeri, dock att, där han tillika bedrifver tillverkning i skattepliktigt bryggeri, skall gälla hvad här nedan om sådan tillverkare stagdas.

2. Ej må tillstånd meddelas till försäljning af vin eller malt-drycker inom läger, kasernområde eller annat uteslutande för krigs-maktens behof upplåtet område.

3 §.

Vin eller maltdryck, som är försatt med något för hälsan skad-ligt ämne eller med sackarin, får ej hållas till salu.

4 §.

Byteshandel med vin eller maltdrycker vare lika med försäljning af dylika drycker ansedd.

5 §.

Den, som annorlunda än vid måltid åt spisande gäster utborgar vin eller maltdrycker att å stället förtäras, vare ej berättigad att därför utsöka betalning.

II. Försäljningsrättigheter.

6 §.

1. Försäljning till förtäring på stället (utskänkning) af vin eller maltdrycker må utan särskildt tillstånd utöfvas af den, som äger rätt till brännvinsutskänkning, dock endast där sistnämnda utskänkning bedrifves.

2. Gästgifvare äfvensom skjutsstationsföreståndare äge utan sär-skildt tillstånd rätt att till vägfärande utskänka maltdrycker.

I hvilka fall nämnda, gästgifvare eller skjutsstationsföreståndare tillkommande rätt öfvergår till skjutsentreprenör, därom skils i Kungl. stadgan angående skjutsväsendet.

3. Mottager någon i sitt hem emot betalning gäster till bespis-ning vid slutet bord, må han, därest aftal om bespisning träffats för en tid af minst en vecka, utan särskildt tillstånd till gästerna vid deras måltider utskänka maltdrycker.

7 §.

1. Tillstånd att utskänka vin eller maltdrycker meddelas, där ej nedan annorlunda stadgas, af Kungl. Maj:ts befallningshafvande för ett eller flera, dock högst tre kalenderår.

2. Vill någon erhålla sådan utskänkingsrätt, som i 1 mom. sägs, göre därom före utgången af augusti månad näst före det år, hvarunder utskänkningen skall börja, hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande skriftligen ansökan med uppgift å det ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande af betyg om god frejd.

Ansökning, som sker utan att här meddelade föreskrifter fullgöras, varde lämnad utan afseende.

3. Öfver ansökning, som rätteligen skett, inhämta Kungl. Maj:ts befallningshafvande, sedan tiden för ansökningars ingifvande utgått, utlåtanden, i stad af magistrat och stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga samt å landet af kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa utlåtanden böra innehålla bestämdt till- eller afstyrkande med angifvande af skälen därför; och skall, därest ansökningen tillstyrkts af någondera utaf de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, magistrat eller kommunalnämnd tillika lämna uppgift å de personer, hvilka redan innehafva rättighet till rörelse af ifrågavarande slag, gällande för nästföljande år, och å de ställen, där dessa personer bedrifva sin rörelse, samt afgifva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänkningens bedrifvande anses nödiga.

I Stockholm äge hvad i detta mom. är sagdt om inhämtande af magistratens utlåtande ej tillämpning.

4. Har ansökning blifvit afstyrkt, i Stockholm af stadsfullmäktige och å annan ort af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, må densamma ej bifallas.

8 §.

1. Tillstånd att inom staten tillhörigt område för station vid statens järnvägar utskänka vin eller maldrycker tillkommer det Kungl. järnvägsstyrelsen att meddela. Sådant tillstånd må lämnas endast där utskänkningen för trafikens behof finnes erforderlig och till person, som pröfvas lämplig att förestå rörelsen.

Enahanda befogenhet tillkommer Kungl. järnvägsstyrelsen i fråga om dylik utskänkning å statens järnvägståg.

2. Tillstånd såsom i 1 mom. 1 stycket förmåles må beträffande område för station vid enskild, till persontrafik upplåten järnväg meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande på framställning af järnvägens styrelse och efter det i annan stad än Stockholm magistrat samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma blifvit hörda.

Äfvenledes må på styrelsens framställning tillstånd till utskänkning af vin eller maltdrycker å sådan järnvägs tåg meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest styrelsen har sitt säte.

9 §.

Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort, på passagerarefartyg eller där utskänkingsrörelse eljest kan komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas, må för kortare tid än år tillstånd till utskänkning af vin eller maltdrycker på därom gjord ansökning meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande; dock må utskänkning å passagerarefartyg endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid.

Tillstånd till utskänkning å passagerarefartyg sökes hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, där fartygets rederi har sitt säte.

10 §.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande äge jämväl att, därest sådant finnes vara nödigt, på gjord ansökning lämna tillstånd att vid auktion eller annat bestämdt tillfälle utskänka vin eller maltdrycker.

11 §.

Tillstånd till utskänkning af vin eller maltdrycker må icke meddelas åt den, som inom den kommun, där utskänkingsrättigheten skall utöfvas, i öppen bod idkar handel med annat än matvaror.

Om någon, som redan erhållit tillstånd till utskänkning, inom den kommun, där utskänkingsrättigheten får utöfvas, öppnar handel i öppen bod, anses det sålunda meddelade tillståndet till utskänkning hafva förfallit.

12 §.

Försäljning till afhämtning af vin eller maltdrycker må utan särskildt tillstånd utöfvas

a) af den, som i föreskrifven ordning förvärfvat behörighet att till afsalu tillverka vin eller maltdrycker, å tillverkningsstället i fråga om därstädes tillverkade drycker;

b) af den, som äger rätt till utminuteri af brännvin, å försäljningsstället, beträffande såväl vin som maltdrycker; och

c) af den, som enligt 7 § är berättigad att utföra utskänkning af vin eller maltdrycker, å utskänkingsstället i fråga om de drycker, meddeladt tillstånd afser.

13 §.

1. Tillstånd att till afhämtning försälja vin eller maltdrycker meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

2. Ansökan om sådan försäljningsrätt i stad göres skriftligen hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, samt skall innehålla uppgift å det ställe, där försäljningen skall äga rum, och åtföljas af betyg om god frejd. Öfver gjord ansökan inhämta Kungl. Maj:ts befallningshafvande, där fråga är om annan stad än Stockholm, magistratens yttrande.

3. Vill någon på landet erhålla tillstånd, som i 1 mom. sägs, göra ansökan på sätt i 7 § 2 mom. om utskänkingsrätt är föreskrifvet, dock att ansökan må kunna göras när som helst under året. I fråga om handläggning af gjord ansökan gälla i tillämpliga delar hvad i nämnda mom. samt i 3 och 4 mom. af samma § är stadgadt.

14 §.

Den, som äger att till afhämtning försälja vin eller maltdrycker, vare jämväl berättigad att från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köpare; dock må vid sådan försändning dryckerna ej aflämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg, och skall den, som forslar dem, vara försedd med en af säljaren eller hans befullmäktigade ombud utfärdad och underskrifven förteckning, upptagande, särskildt för hvarje köpare, dennes namn, det ställe där och dagen när dryckerna skola aflämnas, samt den försända myckenheten. Såsom ombud, hvarom nyss är sagdt, må ej den, som forslar dryckerna, användas.

15 §.

1. Försäljning genom kringföring af vin eller maltdrycker må af den, som dryckerna tillverkat, bedrifvas i stad inom dess planlagda område utan särskildt tillstånd och utom samma område, därest Kungl. Maj:ts befallningshafvande, på gjord ansökning och, där fråga är

om annan stad än Stockholm, efter magistratens hörande, därtill meddelar tillstånd; dock må försäljningen endast ske inomhus och till därstädes boende.

2. Ej må någon på landet kringföra vin eller maldrycker till försäljning.

16 §.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande må på ansökning lämna den, som i stadgad ordning förvärfvat behörighet att till afsalu tillverka maldrycker, tillstånd att till afhämtning eller genom kringförelse försälja af annan tillverkade sådana drycker, dock endast i den omfattning och under de villkor, som, enligt hvad ofvan är stadgadt, gälla för dylik försäljning af maldrycker af egen tillverkning.

17 §.

1. Myndighet, som är berättigad att meddela tillstånd till försäljning af vin och maldrycker, äger att vid tillståndets meddelande eller sedermera under rörelsens utöfvande stadga de inskränkningar därvid, som kunna anses erforderliga.

Tillstånd till annan försäljningsrättighet än sådan, som afses i 7 eller 10 §, skall meddelas att gälla tillsvidare och så länge den myndighet, som beviljat tillståndet, ej finner skäl återkalla detsamma.

Öfver beslut, hvarigenom tillsvidare meddeladt tillstånd återkallas, må klagan ej föras.

2. Då försäljningsrättighet beviljas, skall utfärdas tillståndsbref med angifvande däri af det lagrum, hvarå tillståndet sig grundar, samt hvarest och för hvilken tid rättigheten må begagnas; skolandet däri jämväl utsättas de inskränkningar i rörelsens utöfvande, som vid tillståndets meddelande föreskrifvits.

3. Om meddeladt tillstånd skall Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämna underrättelse till magistraten eller kommunalnämnden och länsmannen i orten. Kungl. järnvägsstyrelsen har att hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande göra anmälan om tillstånd, som af Kungl. järnvägsstyrelsen meddelas.

Hvad i detta mom. är stadgadt afser icke utskänkning å järnvägståg eller passagerarefartyg.

Ej heller äge hvad i detta mom. är sagdt om magistratens underrättande tillämpning i Stockholm.

18 §.

Aflider den, som efter meddeladt tillstånd utöfvar utskänkning eller annan försäljning af vin eller maldrycker, må rörelsen för stärbhusdelägarnes räkning fortsättas, därest tillståndet afser bestämd tid, intill utgången af samma tid och, därest tillståndet gäller tillsvidare, till dess tre månader förflutit efter dödsfallet.

Dock åligger det stärbhusdelägarne, om de vilja fortsätta rörelsen, att inom en månad efter dödsfallet därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande med uppgift därvid tillika å den person, som antagits till föreståndare för försäljningen. Göres ej anmälan inom föreskrifven tid eller pröfvas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, anses försäljningsrätten hafva upphört den dag, tiden för anmälningsskyldigheten gick till ända eller beslut i frågan meddelades.

Hvad i denna § är stadgadt afser icke utskänkning enligt 8 § 1 mom., utan gälle därom, hvad vid inträffadt dödsfall Kungl. järnvägsstyrelsen kan finna skäligt förordna.

Om beslut enligt denna § meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande och Kungl. järnvägsstyrelsen underrättelse i enlighet med hvad i 17 § 3 mom. är sagdt.

III. Ordningsföreskrifter.

19 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.

2. De rum, som nyttjas för utskänkingsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hafva en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

20 §.

Utskänkingsrörelse, hvartill tillstånd erhållits enligt 7 §, må ej börjas, förr än besiktning å den lägenhet, där rörelsen skall drivas, hållits, i stad af stadsfiskal och på landet af kronobetjänt jämte två personer, utsedda, i Stockholm af öfverståthållareämbetet, i annan stad af magistraten och på landet af kommunalnämnden, samt besiktningsmännen utfärdat bevis därom, att föreskrifterna i 19 § blifvit uppfyllda. Hvad här är sagdt gälle ock, då försäljningsställe ombytes.

21 §.

Ombyte af försäljningsställe må ej ske, med mindre den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, därtill gifver sitt bifall; skolande dessförinnan tillfälle att sig i ärendet yttra lämnas samma myndigheter, som blifvit hörda öfver ansökningen till ifrågavarande försäljningsrättighet.

Om beslut enligt denna § meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande och Kungl. järnvägsstyrelsen underrättelse i enlighet med hvad i 17 § 3 mom. är stadgadt.

22 §.

1. Vin eller maltdrycker må icke å utskänkings- eller annat försäljningsställe försälas senare å dag än klockan tio på aftonen i stad och klockan åtta på aftonen å landet; ägande Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, där särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, därom förordna.

2. Utskänkning af vin eller maltdrycker vare icke tillåten å söner eller helgdag, under det allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka; och må å sådana dagar annan försäljning eller försändning af nämnda drycker, med undantag af försändning till restauratör å passagerarfartyg, å landet icke äga rum samt i stad bedrifvas allenast till klockan tio på förmiddagen.

3. Hvad i denna § är stadgadt afser icke utskänkning, hvarom förmåles i 6 § 2 eller 3 mom., ej heller utskänkingsrörelse, som idkas enligt 8 § eller å passagerarfartyg.

23 §.

1. Vid tider, då försäljning af vin eller maltdrycker enligt 22 § ej är tillåten, vare allt utlämnande af nämnda drycker från försäljningsstället förbjudet.

2. Det vare ock förbjudet att, då utskänkning ej är medgifven, låta vin eller maltdrycker å utskänkingsstället förtäras.

24 §.

1. Vin eller maltdrycker må icke å utskänkings- eller annat försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller å utskänkingsställe till minderårig.

2. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkningsställe, där han förtärt vin eller maldrycker, eller lämnas utan vård.

25 §.

1. Då utskänkning af vin eller maldrycker sker, får dörren till utskänkningsrummet icke vara läst.

2. Å utskänkningsställe, där utskänkning af vin eller maldrycker å sön- eller helgdag, medan allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka, ej är tillåten, skall under sådan tid utskänkningsrummet vara stängdt.

26 §.

1. Där utskänkning af vin eller maldrycker idkas, skall vara anbragt skylt, som utvisar rörelsen.

2. I utskänkningsrummet skola ett exemplar af denna förordning och bestyrkt afskrift af det tillståndsbref, som enligt 17 § 2 mom. för rörelsens innehafvare utfärdats, vara anslagna.

27 §.

I öppen salubod för handel med andra varor än vin eller maldrycker äfvensom i de för rörelsen använda lägenheter samt vid torg-handel vare utdelning af vin eller maldrycker äfven utan betalning förbjuden.

28 §.

Därest å ställe, där idkande af utskänkning af vin eller maldrycker medgifvits enligt 7 §, oordningar visa sig eller osedlighet bedrifves och till följd däraf rörelsens innehafvare icke anses vara lämplig att vidare förestå densamma, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande att återkalla utskänkningsrätten.

29 §.

1. Förekomma oordningar i anledning af utskänkning, som enligt 6 § 2 mom. idkas af gästgifvare, skjutsstationsföreståndare eller skjuts-entreprenör, eller varder rättigheten till sådan utskänkning missbrukad, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande förbjuda rättighetens innehafvare

att med utskänkingsrörelsen fortsätta eller ock stadga de inskränkningar vid rörelsens utöfvande, som kunna finnas erforderliga.

2. Förbud må jämväl af Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelas mot fortsättande af utskänkingsrörelse, som bedrifves på grund af 6 § 3 mom., då utskänkningen befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt än i nämnda lagrum afses.

30 §.

1. Förekomma å utskänkingsställe, som afses i 7 eller 9 §, oordningar eller bedrifves därstädes osedlighet, och fortfar sådant, oakadt skedd erinran från magistraten, kommunalnämnden, kronofogden eller länsmannen, äge magistraten eller kommunalnämnden förbjuda rörelsens fortsatta bedrifvande. Beslutet därom gånge genast i verkställighet men skall, vid äfventyr att förbudet eljest går åter, senast inom åtta dagar underställas Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, därest tillståndet ej finnes böra återkallas, har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäfva detsamma.

2. Hvad i 1 mom. sägs skall äfven tillämpas å annan försäljning af vin eller maltdrycker, som bedrifves efter särskildt tillstånd, därest af försäljningen oloflig utskänkning främjas eller eljest oordningar föranledas och sådant, oakadt skedd erinran från magistraten, kommunalnämnden, kronofogden eller länsmannen, fortfar.

3. I Stockholm tillkommer det i fall, som i 1 och 2 mom. afses, öfverståthållareämbetet att meddela förbud, hvarom där förmäles.

31 §.

1. Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger att för bestämdt tillfälle, då oordningar skäligen kunna vara att befara, såsom vid marknad, allmän torgdag, vapenöfningsmöte, inskrifningsförrättning eller mönstring med värnpliktige, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling väntas äga rum, förbjuda bedrifvandet af eljest tillåten utskänkning eller annan försäljning af vin eller maltdrycker eller att för sådant tillfälle föreskrifva de inskränkningar i försäljningsrätten, som till ordningens upprätthållande kunna finnas nödiga.

2. Därest vid marknad, allmän torgdag, vapenöfningsmöte, inskrifningsförrättning eller mönstring med värnpliktige, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling äger rum, utskänkning eller annan försäljning af vin eller maltdrycker visar sig föranleda oordningar, må polismyndighet i stad

och kronobetjänt å landet omedelbarligen förbjuda och, om förhållandet sådant påkallar, förhindra försäljningens fortsättande vid tillfället.

32 §.

Återkallelse af meddeladt tillstånd samt förbud mot utskänkning eller annan försäljning, hvarom ofvan sägs, skola delgifvas rörelsens innehafvare eller, i hans frånvaro, den, som försäljningen besörjer; hvarjämte underrättelse om återkallelse och förbud skall lämnas såsom i fråga om tillstånds meddelande är stadgadt.

IV. Ansvarsbestämmelser.

33 §.

1. Den, som utan att vare sig därtill hafva erhållit tillstånd eller eljest vara därtill berättigad

utskänker vin eller maltdrycker, eller till afhämtning eller försändning försäljer sådana drycker, böte första gången från och med tio till och med femtio kronor, andra gången från femtio till och med etthundra kronor och tredje gången från etthundra till och med trehundra kronor.

Sker förbrytelsen fjärde gången eller oftare, dömes till böter från trehundra till och med femhundra kronor eller fängelse från och med en till och med sex månader.

2. Hvad i 1 mom. är stadgadt gälle ock om den, som på landet eller, utan att därtill vara berättigad, i stad till försäljning kringför vin eller maltdrycker.

3. Sker förbrytelse, hvarom sägs i denna §, å sön- eller helgdag, vare det såsom försvårande omständighet ansedt.

34 §.

Öfverskrider någon honom tillkommande inskränkt rätt till utskänkning af vin eller maltdrycker,

eller utöfvar någon honom tillkommande rätt till försäljning af vin eller maltdrycker å annat ställe än medgifvet är,

eller utöfvar den, som är berättigad till försäljning af sådana drycker genom kringföring, försäljningen på annat sätt än i 15 § är sagdt,

eller fortsätter någon, oaktadt återkallelse af meddeladt tillstånd till försäljning af vin eller maldrycker eller förbud däremot honom delgifvits, med försäljningen, straffes efter ty i nästföregående § är sagdt.

35 §.

1. Därest vin eller maldrycker, köpta hos den, som idkar handel med dylika drycker utan att vara berättigad att afyttra desamma till förtäring på stället, varda förtärda i närheten af försäljningsstället å område, däröfver säljaren äger förfoga, skall han, om det sker med hans vetskap, anses och straffas såsom för olofflig utskänkning af sådana drycker efter ty i 33 § är sagdt.

Lag samma vare, om sådana drycker, utan betalning, i boden utlämnas till förtäring på stället.

2. Förbryter sig någon emot 27 §, straffes såsom för olofflig utskänkning i 33 § är stadgad.

36 §.

Försäljer den, som till afsalu bedrifver tillverkning af vin- eller maldrycker, utan erhållet tillstånd sådana drycker af annans tillverkning, eller aflämnar någon, i strid mot bestämmelsen i 14 §, till försändning försålda maldrycker annorledes än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg, böte från och med fem till och med femtio kronor.

37 §.

Finnes någon, som äger att till afhämtning försälja vin eller maldrycker, å landet eller i stad utom det planlagda området, där han icke är berättigad att försälja vin eller maldrycker genom kringföring, forsla och utlämna sådana drycker utan att medföra förteckning, som i 14 § omförmåles, skall han anses och straffas såsom för olofflig försäljning af nämnda drycker efter 33 §, därest han ej gitter styrka, att han allenast till köpare forslat förut beställda drycker. Förmår han visa, att så varit fallet, böte för försummelsen att medföra förteckning såsom i 36 § sägs.

38 §.

Har den, som gjort sig förfallen till ansvar efter 33, 34 eller 35 § eller 37 § första punkten, förut undergått bestraffning för förbrytelse,

hvarom sägs i någon af dessa §§, varde den sist begångna förbrytelsen såsom upprepad förbrytelse ansedd, ändå att densamma icke är af samma art som den eller de förut begångna.

39 §.

Varder någon, hvilken idkar sådan utskänkning eller annan försäljning, som afses i denna förordning, beträdd med oloflig försäljning af brännvin, dömes, utom till ansvar därför enligt lag, förlustig den försäljningsrätt, till hvars utöfvande han efter denna förordning erhållit tillstånd.

40 §.

Utöfvar någon, som är berättigad till utskänkning eller annan försäljning af vin eller maldrycker, sin rörelse å otillåten tid, böte från och med fem till och med femtio kronor.

Om förbrytelse mot 23 § vare lag samma.

41 §.

Förbrytelse mot 3, 20, 24, 25 eller 26 § straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Då förbrytelse skett mot 3 §, vare tillika de till salu hållna dryckerna underkastade beslag och förbrutna.

42 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits, dömas till de böter eller det fängelsestraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må fängelsestraffet icke öfverstiga sex månader.

43 §.

För förbrytelse, som mot denna förordning med husbondes vetskap begås af hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvarare husbonden liksom vore förbrytelsen begången af honom själf.

44 §.

Om böters förvandling och fördelning, om rätt att anställa åtal för öfverträdelse af denna förordning, om verkställande af beslag så ock om öfvervakande i öfrigt af förordningens efterlefnad samt om domstol, där öfverträdelser af densamma skola åtalas, lände till efterrättelse hvad i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin är eller varder stadgadt.

45 §.

Hvad enligt denna förordning tillhör magistrats handläggning tillkommer poliskammare i stad, där sådan finnes, och i stad, som ej har magistrat, därstädes tillsatt särskild styrelse.

Öfvergångsstadganden.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1906, då de i kungl. förordningen angående försäljning af vin, maldrycker m. m. den 24 oktober 1885 meddelade bestämmelser rörande försäljning af vin och andra maldrycker än svagdricka äfvensom däri sedermera gjorda ändringar så ock af öfverståthållareämbetet i ämnet meddelade stadganden upphöra att gälla.

2. Rättighet till utskänkning af vin eller maldrycker, som i laga ordning förvärfvats före utgången af år 1874 och fortfarande utöfvas, må, så länge densamma ej förverkas, fortfarande åtnjutas, därest den, som innehar rättigheten, före utgången af år 1905 därom gör anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande; börande Kungl. Maj:ts befallningshafvande i enlighet med hvad i 17 § 3 mom. af denna förordning är stadgadt om dylik anmälan lämna vederbörande magistrat eller kommunalnämnd underrättelse.

3. Är någon i utöfning af utskänkingsrättighet, som på grund af 3 § i förordningen af den 24 oktober 1885 eller på grund af bestämmelser, utfärdade jämlikt 22 § 2 mom. i samma förordning, honom meddelats för bestämd tid, hvilken ej går till ända före 1905 års utgång, må han, så länge rättigheten ej förverkas, därmed fortfara intill utgången af det kalenderår, under hvilket rättigheten eljest skulle hafva upphört; skolande de i denna förordning meddelade bestämmelser om återkallelse af för bestämd tid meddeladt tillstånd till utskänkning eller

förbud emot sådan rörelses utöfning lända till efterrättelse såväl med afseende å sist omförmälda som ock beträffande förstberörda, före 1874 års utgång meddelade rättigheter.

4. Har någon i andra fall än ofvan är sagdt erhållit vederbörligt tillstånd till utskänkning eller annan försäljning af vin eller maltdrycker, och är tillståndet ej meddeladt endast för tid, som går till ända före 1905 års slut, då skall han, därest han vill jämväl därefter fortsätta med försäljningen, före utgången af oktober månad år 1905 därom göra ansökan i enlighet med denna förordning; och skall ärendet därefter handläggas i den ordning, samma förordning bestämmer. Sker ansökan ej inom sålunda föreskrifven tid, anses rättigheten hafva upphört med 1905 års utgång.

5. Vill någon, innan denna förordning träder i kraft, förvärfva rättighet att annorledes än i 3 § af förordningen den 24 oktober 1885 åsyftas efter 1906 års ingång bedriva försäljning af vin eller malt-drycker, därtill enligt bestämmelserna i denna förordning särskildt tillstånd erfordras, gälle ock om ansökan och handläggning däraf hvad i denna förordning är stadgadt.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 31 mars 1905.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve GYLDENSTOLPE,
Statsråden: ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde i underdånighet:

Genom nådigt beslut den 7 oktober 1898 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att, efter utredning rörande de ändringar, som i syfte att ytterligare främja nykterheten kunde behöfva vidtagas i förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885, afgifva förslag i ärendet. Kommittén afgaf den 23 maj 1900 underdånigt betänkande med förslag till förordning om försäljning af vin och maltdrycker samt utskänkning af tillagade, icke spirituösa drycker, öfver hvilket förslag sedermera ej mindre samtliga

Kungl. Maj:ts befallningshafvande än äfven järnvägsstyrelsen afgifvit underdåniga utlåtanden, hvarjämte Svenska bryggareföreningens styrelse med anledning af kommitterades betänkande inkommit med en underdånig skrift.

En af de frågor, hvarmed kommittén särskildt sysselsatt sig, har varit frågan, huruvida handeln med de alkoholsvagare maltdryckerna — svagdrickat — kunde och borde frigöras från åtskilliga af de strängare bestämmelser, som ansetts böra gälla om de starkare maltdryckerna, ett spörsmål, hvilket, som bekant, sedan länge hos oss stått på dagordningen. I mån som ölkonsumtionen hos allt bredare lager af vårt folk tilltagit och det i följd däraf i nykterhetens och ordningens intresse visat sig nödvändigt att medelst tämligen noggranna och detaljerade bestämmelser regelbinda ölhandeln för att, såvidt möjligt, förekomma eller afvända dess missbruk, har det nämligen å andra sidan med styrka framhållits, att det behof af mera restriktiva bestämmelser, som föreligger i fråga om de starkare maltdryckerna, icke förefinnes beträffande svagdrickat, hvilket utan att kunna anses rusgifvande endast är att betrakta såsom en oskyldig läskedryck, af vikt för arbetarebefolkningen, enkannerligen jordbruksarbetarne. En mera restriktiv lagstiftning beträffande ölhandeln har därför nära sammanknippats med frågan om svagdrickshandelns undantagande från bestämmelserna angående handel med öfriga maltdrycker. Särskildt inom de mera nykterhetsifrande grupperna af vårt folk har en åtgärd i sådan riktning länge ansetts såsom ett viktigt önskemål. Utan tvifvel föreligga också goda grunder för ett dylikt särskiljande. Så länge emellertid lagstiftningen i fråga om tillverkningen af maltdrycker och deras försäljning från tillverkningsstället icke kände till någon bestämd gräns mellan de svagare och de starkare maltdryckssorterna, erbjöd lösningen af denna fråga, såsom nogsamnt torde vara bekant, stora svårigheter. Nämnda förhållande utgjorde ock, enligt hvad af ofvannämnda kommittés betänkande framgår, en af de viktigaste orsakerna, hvarför kommittén icke ansåg sig kunna föreslå svagdrickshandelns undantagande från de bestämmelser, som gälla om öfriga maltdrycker.

Sedan emellertid numera, i och med tillkomsten af förordningen om tillverkning och beskattning af maltdrycker, en bestämd gräns uppdragits mellan de svagare maltdryckerna — svagdrickat — å ena, samt de starkare maltdryckerna, å andra sidan, och i sammanhang därmed svagdrickat underkastats särskilda bestämmelser redan i fråga om tillverkningen och försäljningen från tillverkningsstället, hafva tydligen de svårigheter, som förut stått hindrande i vägen för en tillfredsställande

lösning af förevarande spørsmål, i hufvudsak undanröjts. Tiden torde därför nu vara inne för vidtagande af åtgärder i nämnda syfte. Med afseende härå och då jag af skäl, som jag får tillfälle att i annat sammanhang närmare utveckla, ansett handeln med svagdricka lämpligen böra likställas med försäljning af tillagade, icke spirituösa drycker, såsom kokadt kaffe, te, chokolad m. m., har jag inom finansdepartementet låtit utarbeta två särskilda författningsförslag, det ena angående försäljning af vin- och maldrycker med undantag af svagdricka samt det andra rörande tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka.

Vid utarbetande af dessa förslag har det af förenämnda kommitté framlagda förslaget i viktiga delar tjänat till ledning; dock att de nu utarbetade förslagen — fränsetd nämnda förändring i fråga om svagdrickat — i andra delar mer eller mindre skilja sig från kommitténs. I sammanhang med nämnda arbete har ej mindre innehållet i ofvan omförmälda öfver kommitterades förslag afgifna utlåtanden varit föremål för öfvervägande än äfven hvad som anförts i kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 9 oktober 1903 och Riksdagens skrifvelse den 27 april 1904 angående utskänkning af öl å lägerplatser och kasernområden samt i Riksdagens skrifvelse den 15 maj 1897 angående tiderna för försäljning till afhämtning vederbörligen beaktats.

Jag anhåller nu att få redogöra för innehållet af det förra af ofvannämnda inom finansdepartementet utarbetade förslag, nämligen det, som rör försäljning af vin och andra maldrycker än svagdricka.

Nu gällande förordning angående försäljning af vin och maldrycker m. m. af den 24 oktober 1885 omfattar icke all försäljning af vin och maldrycker, utan från densamma äro åtskilliga undantag gjorda. Sålunda har förordningen icke tillämpning på gästgifvare vid dem i sådan egenskap tillkommande försäljningsrätt och ej heller på försäljning utomhus i ringa omfattning; förordningen gäller ej heller för Stockholm, utan äger öfverståthållareämbetet att med ledning af grunderna för förordningen meddela de närmare bestämmelser i ämnet, som kunna anses vara erforderliga för hufvudstaden, och slutligen äger järnvägsstyrelsen meddela föreskrifter angående försäljningen af vin och maldrycker inom järnvägens område vid statens järnvägsstationer.

Ur flera synpunkter synes det emellertid vara synnerligen önskvärdt, att hithörande förhållanden regleras af en gemensam, för hela riket gällande författning. Hvad särskildt angår hufvudstaden, har öfverståthållareämbetet visserligen velat göra gällande, att förhållandena därstädes skulle vara så afvikande, att ett undantag därutinnan fortfarande vore påkalladt; och har kommittén med anledning därpå före-

slagit, att för Stockholm fortfarande skulle gälla särskilda, af öfverståthållareämbetet, med ledning af grunderna för den beträffande riket i öfrigt gällande förordning, meddelade bestämmelser. Granskar man emellertid närmare innehållet i de särskilda bestämmelser, som af öfverståthållareämbetet redan nu i ämnet utfärdats, finner man, att de afvikelser från den allmänna förordningen, som i nämnda bestämmelser förekomma, icke äro af så ingripande betydelse, att på grund däraf en särskild undantagsställning för hufvudstaden kan anses påkallad. Intet hinder torde nämligen möta att i en förordning rörande ett ämne, sådant som det förevarande, afpassa bestämmelserna så, att de särskilda ortsmyndigheterna erhålla möjlighet att vid ordnandet af hithörande detaljer taga nödig hänsyn till de speciella förhållanden, som å hvarje ort kunna råda. Med afseende härå och då det, enligt hvad jag senare får tillfälle att närmare påvisa, obetingadt synes lända till fördel, ifall den allmänna förordningen utsträcker att gälla alla slag af försäljning af nu ifrågavarande drycker, har förslaget i enlighet därmed affattats.

Då nu gällande förordning i ämnet i följd af tid efter annan däri vidtagna ändringar och jämkningar i åtskilliga delar lider af en påfallande brist på tydlighet och reda, har i sammanhang härmed förordningen till vinnande af större tydlighet och öfverskådlighet undergått en genomgripande omarbetning i formellt hänseende. Förslaget har uppställts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det för innevarande års Riksdag framlagda förslaget till förordning om försäljning af brännvin och i enlighet därmed uppdelats i fyra afdelningar, innehållande, den första allmänna bestämmelser, den andra bestämmelser angående de särskilda slagen af försäljningsrättigheter, den tredje ordningsföreskrifter och den fjärde ansvarsbestämmelser.

Med hänsyn härtill torde jag vid den närmare redogörelsen för förslaget kunna följa de särskilda paragraferna i detsamma.

*Allmänna
bestämmelser.*

Då, såsom nämndt, förslaget afser all försäljning af nu ifrågavarande drycker och tillstånd till sådan försäljning enligt förslaget skulle komma att erfordras i afsevärdt större utsträckning än hittills, har i spetsen bland de allmänna bestämmelserna i förslaget lämpligen kunnat intagas ett stadgande, att försäljning af vin eller maltdrycker ej må bedrivas af annan än den, som därtill erhållit tillstånd eller eljest enligt förordningen är därtill berättigad.

Enär den blifvande nya förordningen i ämnet, ehuru densamma, som nämndt, icke angår handeln med alla slag af maltdrycker, likväl ansetts lämpligen böra benämnas »förordning angående försäljning af

vin och maltdrycker», har vidare, för undvikande af en tröttande upprepnin, i 1 § af förslaget inryckts en bestämmelse, att med maltdrycker i förordningen förstås alla slag af maltdrycker med undantag af svagdricka. Då jag i det följande använder uttrycket maltdrycker utan särskild begränsning, begagnar jag detsamma i enahanda bemärkelse, som uttrycket har i förslaget.

2 § innehåller vissa allmänna föreskrifter angående de fall, då särskildt *tillstånd* icke bör meddelas. Då god frejd ansetts böra utgöra ett oundgängligt villkor för utfövan af försäljning, hvarom här är fråga, har bland nämnda föreskrifter främst upptagits det fall, att sökanden icke äger god frejd.

Då det, i den mån rätten till försäljning af vin eller maltdrycker göres beroende af särskildt tillstånd, synes lämpligt, att sådant ej meddelas ämbets- eller tjänsteman, som till följd af sin befattning kan komma att deltaga i beslut angående försäljning af vin eller maltdrycker eller utföva tillsyn öfver sättet för dess bedrifvande, har en bestämmelse i dylikt syfte intagits i förslaget. Nämnda bestämmelse motsvarar delvis ett i den nuvarande förordningen angående försäljning af brännvin m. m. befintligt stadgande, hvilket i något modifierad form upptagits jämväl i förslaget till ny brännvinsförsäljningsförordning.

På det att syftet med åtskillnaden inom lagstiftningen mellan svagdricka och öfriga maltdrycker icke alltför lätt skall kunna kringgås, har vidare föreslagits, att personer, som idka tillverkning af svagdricka vid skattefritt bryggeri, icke böra undfå tillstånd att sälja maltdrycker af nu ifrågavarande slag. Redan den kommitté, som afgaf förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker, föreslog i liknande syfte meddelande af förbud för tillverkare i skattefritt bryggeri att idka handel med andra maltdrycker än svagdricka. För att möjliggöra, att en och samma person samtidigt, i skilda bryggerier, skulle kunna bedriva skattepliktig och skattefri tillverkning af maltdrycker, begränsades emellertid i tillverkningsförordningen det ifrågasatta förbudet till ett förbud för tillverkare i skattefritt bryggeri att *där*, d. v. s. i bryggeriet, idka handel med andra maltdrycker än svagdricka. Då det nu gäller att reglera *försäljningen* med maltdrycker, synas emellertid goda skäl tala för att taga steget fullt ut och stadga förbud för tillverkare i skattefritt bryggeri af all försäljning af sådana drycker med undantag af deras egen tillverkning.

Jag har ytterligare styrkts i denna min uppfattning däraf, att Sveriges svagdricksbryggareförening vid sitt årsmöte i sistlidne januari månad i en till mig sedermera öfverlämnad resolution hemställt, att

ägare eller innehafvare af skattefritt bryggeri, hvilken icke tillika är ägare af skattepliktigt bryggeri, såväl som person, anställd vid skattefritt bryggeri, måtte i lag förbjudas att från lagerkällare, annan försäljningslokal eller genom kringföring tillhandahålla eller försälja maldrycker, tillverkade vid skattepliktigt bryggeri. Att, på sätt föreringen föreslagit, utsträcka den ifrågavarande bestämmelsen äfven till dem, som äro anställda vid skattefritt bryggeri, synes dock vara att gå längre än nödvändigt, utan synes densamma endast böra gälla tillverkare. Ett stadgande i förevarande syfte har införts i 2 § i förslaget.

Riksdagen har i sin redan omnämnda skrifvelse den 27 april 1904 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes meddela förbud mot all utskänkning af öl å arméns lägerplatser äfvensom inom arméns och flottans samt kustartilleriets kasernområden; och har äfven kyrkomötet i sin förenämnda underdåniga skrifvelse den 9 oktober 1903 uttalat sig i samma riktning.

Öfver Riksdagens berörda framställning hafva utlåtanden inforrats från samtliga arméfördelningschefer äfvensom från stationsbefälhafvarne i Stockholm och Karlskrona samt från chefen för kustartilleriet. Samtliga arméfördelningscheferna, med undantag af chefen för femte fördelningen, hafva uttalat sig afstyrkande emot utfärdande af ett generellt förbud i förevarande afseende eller åtminstone ansett ytterligare erfarenhet af de nyligen i kommandoväg utfärdade bestämmelserna i ämnet, hvilka i allmänhet visat sig nyttiga och verksamma, böra inhämtas, innan man skrede till en så genomgripande åtgärd som ett allmänt förbud. Såsom skäl emot en sådan åtgärd har anförts, bland annat, att genom ett dylikt förbud det åsyftade målet svårligen kunde uppnås, så länge manskapet ägde tillfälle att å platser, belägna i närheten af lägret eller kasernområdet, förskaffa sig öl eller andra starka drycker, hvarjämte äfven framhållits svårigheten att på ett effektivt sätt öfvervaka, att icke sådana drycker oloffigen insmugglades eller af civila personer infördes inom de militära etablissemangen eller lägerområdena, samt att förhållandena vid olika truppförband på grund af deras olika förläggning kunna vara tämligen växlande. En af de fördelningschefer, som uttalat dylika betänkligheter, har likväl icke ansett sig böra ställa sig afvisande emot, att förbud mot utskänkning af öl inom kaserner och lägerplatser försöksvis utfärdades för viss tid. Militärbefälhafvaren å Gottland, stationsbefälhafvarne och chefen för kustartilleriet hafva tillstyrkt, att ett förbud i den af Riksdagen angifna riktning måtte utfärdas. Vid Karlskrona station har tillåtelsen att utskänka öl inom flottans kasernområden så småningom inskränkts och sedan den 1 maj 1904 helt och

hållet indragits; och vitsordas af chefen för underofficers- och sjömans-kårerna, att dessa åtgärder medfört goda verkningar.

Af de regementschefer, hvilkas yttranden af vederbörande arméfördelningschefer inforrats, hafva somlige tillstyrkt, andra ställt sig afvisande mot den ifrågavarande framställningen.

Med anledning af ofvanberörda af Riksdagen bestämdt uttalade önskan och då det torde vara att hoppas, att en bestämmelse i den riktning, Riksdagen afsett, kommer att medföra öfvervägande goda verkningar, har jag ansett mig böra upptaga en sådan bestämmelse i förslaget. Ehuru Riksdagens begäran närmast endast gäller öl, torde nämnda bestämmelse följdriktigt äfven böra omfatta andra maltdrycker af här ifrågavarande slag äfvensom vin, hvarjämte stadgandet läser böra gälla icke blott i fråga om arméns lägerplatser och vederbörande kasernområden utan äfven öfriga uteslutande för krigsmaktens behof upplätta områden, såsom flottans varf m. m.

I förordningen angående tillverkning af maltdrycker finnes förbud mot att vid tillverkningen använda sackarin, hvilket, hvad särskildt de skattepliktiga bryggerierna beträffar, föranledts däraf, att sackarin i viss mån kan ersätta malt, men därjämte motiverats af en önskan att tillse, att de i handeln tillgängliga maltdryckerna äro oförfalskade sådana. Detta mål ernås emellertid endast ofullständigt genom förbudet i tillverkningsförordningen, enär detta ej hindrar tillsättande af sackarin, sedan drycken utlämnats från bryggeriet. Förbudet bör därför fullständigas genom ett stadgande i försäljningsförordningen, att maltdryck, försatt med sackarin, ej må hållas till salu; och synes det samma böra gälla äfven om vin. Bestämmelser härom hafva införts i 3 §, hvilken därjämte, liksom motsvarande § i brännvinsförsäljningsförordningen, förbjuder saluhållande af vin och maltdrycker, som äro försatta med något för hälsan skadligt ämne.

I likhet med hvad som gäller om brännvin har i 4 § stadgats, att byteshandel med vin eller maltdrycker skall anses lika med försäljning af dylika drycker.

Det i 19 § af 1885 års förordning förekommande stadgandet rörande förlust af rätten till betalning vid utborgning af vin eller maltdrycker, som sker annorledes än vid måltid åt spisande gäster, har upptagits bland de allmänna bestämmelserna i förslaget.

Enligt nu gällande lagstiftning äger ej någon rätt att *utskänka* vin eller maltdrycker utan att han därtill erhållit särskildt tillstånd. Utskänkingsrättigheter utan särskildt tillstånd.

förvärfvat rätt till utskänkning af en alkoholhaltig dryck, därmed jämväl utan vidare äga rätt att utskänka alla drycker af svagare alkoholhalt; att gästgifvare äga den utskänkingsrätt, som tillerkännes dem i skjutsstadgan; samt att försäljning utomhus i ringa omfattning är en hvar tillåten.

Den sålunda nu gällande allmänna regeln, att utskänkning fordrar särskildt tillstånd, har i förslaget bibehållits, men däremot åtskilliga ändringar gjorts i fråga om de fall, då utskänkning må utöfvas utan särskildt tillstånd.

Sålunda har ej upptagits den nu gällande bestämmelsen, att rättighet till utskänkning af vin jämväl medför rätt att utskänka maldrycker. Stadgandet härom i nuvarande förordnings 1 § 3 mom., hvilket stadgande tillkom på en tid, då handeln med vin var bunden vid strängare restriktioner än handeln med maldrycker, synes numera, då vin och maldrycker i öfrigt blifvit likställda, olämpligt, särskildt som det i de större städerna allt enellanåt torde förekomma, att personer önska förvärfva sig rätt till utskänkning af vin utan att därmed förena utskänkning af maldrycker.

Hvad angår gästgifvares utskänkingsrätt, anföra kommitterade i sitt betänkande:

»Den rätt och plikt att förse resande med maldrycker, som af gammalt varit förenad med gästgifverihållningen i riket, har icke varit underkastad de särskilda bestämmelser, hvilka efter näringsfrihetsförordningarnas tillkomst gällt för annan dryckesförsäljning. Redan i 1866 års förordning undantogos gästgifvare från denna förordnings tillämpning; och i kungörelsen den 22 augusti 1871 förklarades, med en redaktionsändring af det förut gällande stagandet, att förordningen icke hade tillämpning å gästgifvare vid dem i sådan egenskap tillkommande försäljningsrätt. Med enahanda ordalag har sedermera gästgifvares försäljningsrätt undantagits från tillämpningen af 1874 och 1885 års förordningar.

Angående nämnda försäljningsrätt gällde efter år 1864 till en början stadgandena i 1734 års lag och den samma år utkomna gästgifveriorordningen, intill dess samma stadganden upphäfdes genom 1878 års skjutsstadga. Enligt denna stadga äga numera gästgifvare och skjutsstationsföreståndare, under vissa förutsättningar i fråga om gästgifverihållningen, att vid eller utom måltider till vägfärande utskänka maldrycker; dock med rättighet för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, då oordning därvid förekommer, sådan försäljning förbjuda. Utskänkningen är sålunda numera gästgifvaren medgifven såsom en

rättighet; han har ingen skyldighet att tillhandahålla resande malt-drycker, och är fördenskull ej heller för uraktlåtenhet däraf något ansvar stadgadt.

Någon ansvarsbestämmelse för det fall att gästgifvare öfverträder sin utskänkingsrätt finnes, såsom nämndt, icke i skjutsstadgan, utau då sådan öfverträdelse äger rum, skall gästgifvaren vara underkastad de stadganden för dryckesförsäljning, som gälla för en hvar annan.

Detta förhållande har emellertid vid tillämpningen föranlett stora svårigheter. Främst bland dessa svårigheter har framträdt frågan om gästgifvares ansvarsskyldighet, då han missbrukat sin försäljningsrätt.»

Sedan kommitterade anfört ett par exempel härå, fortsätta de:

»Äfven andra svårigheter kunna tänkas med den nuvarande lagstiftningen i fråga om gästgifvares utskänkingsrätt, t. ex. i hvad mån en gästgifvare är underkastad ordningsföreskrifterna i 17—19 §§ af 1885 års förordning. Knappast torde han vara bunden af den tid, som föreskrifves i 17 § 1 mom.; men huruvida han äger att bedrifva sin utskänkning jämväl under det allmän gudstjänst i församlingens kyrka hålles, att saklöst utskänka till öfverlastad eller minderårig person etc., är tvifvelaktigt.

Till undanröjande af dessa svårigheter i lagskipningen har det synts kommitterade lämpligast, att äfven den rätt till utskänkning af maldrycker, som tillkommer gästgifvare eller skjutsstationsföreståndare såsom sådan, intages i den allmänna förordningen om maldryckshandel. Detta står jämväl i öfverensstämmelse med hvad som skett i fråga om brännvin. Den rätt, som i afseende härå ännu tillkommer gästgifvare, beskrifves icke i skjutsstadgan, utan i den för alla gällande brännvinsförsäljningsförordningen.

Bestämmelserna angående hvilken person som äger utöfva utskänkning såsom gästgifvare eller skjutsstationsföreståndare, hafva däremot lämpligen synts kunna kvarstå i skjutsstadgans 28 §. I afseende härå hafva dock kommitterade velat föreslå den ändring, att den i sista punkten af nämnda paragraf stadgade rätt för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att medgifva utskänkingsrätt för skjutsentreprenör, som icke öfvertagit gästgifverihållningen, borttages. Detta stadgande har nämligen synts innebära en onödig inskränkning i den kommunerna eljest tillkommande rätt att bestämna i fråga om sådan rörelse, där utskänkning utan sammanhang med måltid må äga rum.»

Beträffande omfattningen af den gästgifvare eller skjutsstationsföreståndare tillkommande utskänkingsrätt hafva kommitterade icke föreslagit någon ändring i nu gällande stadganden, och har jag där-

utinnan, om än icke utan all tvekan, ställt mig på samma ståndpunkt som kommittén. På flera håll hafva ifrågavarande, gästgifvare och skjutsstationsföreståndare tillerkända utskänkingsrätt ofta missbrukats och gifvit anledning till klagomål. Men å andra sidan har tiden för en indragning af ifrågavarande rättighet, hvilken ju tillkommit i syfte att tillgodose de resandes behof, knappast synt mig ännu vara inne.

Om, på sätt förslaget afser, ansvaret för öfverskridande eller missbruk af rättighet, hvarom här är fråga, skärpes — något som med hänsyn till det nu stadgade obetydliga ansvaret för sådan förseelse synes vara högeligen påkalladt — och Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillerkännes rätt att, så snart missbruk af sådan rättighet förekommer, förbjuda innehafvaren däraf att fortsätta med utskänkingsrörelsen eller ock stadga de inskränkingar därvid, som finnas erforderliga, torde detta vara ägnadt att åtminstone i någon mån motverka de öfverklagade missförhållandena.

Enligt skjutsstadgans 28 § öfvergår rätten till utskänkning af maltdrycker i vissa fall från gästgifvaren eller skjutsstationsföreståndaren till skjutsentreprenör. För tydlighetens skull har i förslaget utmärkts, att detsamma icke afser att häri göra någon rubbning. Den Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda fall nu medgifna rätt att till skjutsentreprenör öfverflytta maltdrycksutskänkningen, äfven ifall gästgifverihållningen icke å honom öfverlåtits, har däremot ansetts icke böra bibehållas.

Förslag till de ändringar i skjutsstadgan, som blifva erforderliga i följd af införande i maltdrycksförsäljningsförordningen af nu ifrågavarande bestämmelser angående gästgifvare, skjutsstationsföreståndare och skjutsentreprenörer, lärer komma att framläggas af chefen för jordbruksdepartementet.

Rätten att idka utskänkning af maltdrycker utomhus i ringa omfattning har af kommitterade uteslutits ur dess förslag. Härutinnan anföra kommitterade:

»Denna rätt, som väl afsett att gifva ett tillfälligt försörjningsmedel åt en del människor, särskildt äldre kvinnor, har undergått åtskilliga ändringar, sedan den först infördes genom 1866 års förordning. På de flesta orter inom vårt land synes denna rätt emellertid nu hafva fallit i glömska eller eljest upphört att användas; och där den ännu utöfvas, hafva på åtskilliga ställen stora olägenheter däraf yppat sig, därigenom att till följd af tånjbarheten i uttrycket »ringa omfattning» det förekommit, att utskänkningen, äfven då den i själfva verket bedrifvits i ganska stor omfattning, ej kunnat beifras. En stor

del myndigheter hafva jämväl i afgifna utlåtanden förordat denna rättighets borttagande».

Ifrågavarande utskänkingsrätt har ej heller upptagits i nu föreliggande förslag.

Kommittén har i sitt förslag upptagit ett stadgande, att den, som i sitt hem mot betalning emottager gäster vid slutet bord, må, därest aftal om bespisning träffats för en tid af minst en vecka, äga att till gästerna vid deras måltider utskänka maltdrycker. Ett dylikt stadgande skulle enligt kommitténs mening icke innehålla något nytt, utan allenast befästade i lag af en allmänt förekommande praxis. Om, säga kommitterade, någon i sitt hem mottager en annan till inackordering, vare sig så, att den sistnämnde erhåller bostad och mat, eller sålunda, att han endast bekommer mat, skulle enligt nu gällande förordning värden icke äga att, utan att söka och erhålla särskildt tillstånd till utskänkning, till sin gäst vid måltiderna lämna öl eller andra maltdrycker, som vid måltiden förtäras af familjen i öfrigt. Detta vore ju orinligt och efterlefdes väl aldrig. Enligt kommitténs åsikt borde emellertid sådant vara tillåtet och ett uttryckligt medgifvande härtill borde i förordningen utsättas. Det kunde visserligen invändas, att någon olägenhet aldrig försports af det nuvarande tillståndet och att man därför kunde låta det få fortgå som hittills. Men — förutom det att man syntes böra så litet som möjligt tillåta förhållanden utom lagen, då detta lätt alstrade förakt för lagen själf — syntes man ej böra onödigtvis ställa det så, att samvetsömma personer komme att anse ett dylikt förfarande såsom ett lagbrott, och det syntes alltför lätt kunna hända, att personlig ovilja eller en oförståndig nykterhetsifver skulle framkalla angifvelser mot dylik utskänkning. Kommitterade hafva äfven erinrat därom, att rätt till dylik utskänkning uttryckligen upptagits i ett i Danmark under senare tid framkommet förslag till ny dryckeslagstiftning.

På de skäl, kommittén anført, har ett stadgande af nyssberörda innehåll i förslaget intagits. Till förekommande af missbruk af den rätt, som därigenom medgifvits, lär det emellertid, på sätt kommittén ock hemställt, vara nödigt att tillerkänna Kungl. Maj:ts befallningshafvande befogenhet att, ifall utskänkningen befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt än med berörda stadgande afses, förbjuda dess fortsättande.

De rättigheter till utskänkning af vin och maltdrycker, som enligt nu gällande försäljningsförordning kunna efter *särskildt tillstånd* med-

Utskänkingsrättigheter på grund af särskildt tillstånd.

gifvas, äro hufvudsakligen af tre olika slag. Mest omfattande är den, som afhandlas i 3—6 §§ i 1885 års förordning och af Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämnas för viss tid, högst tre försäljningsår; innehafvaren af dylik rättighet äger att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin eller maltdrycker utan skyldighet att samtidigt tillhandahålla mat. Det andra slagets rättigheter omnämnas i samma förordnings 2 §; dessa rättigheter meddelas dem, som vilja i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider hålla spisande gäster till handa vin eller maltdrycker; de gälla endast tillsvidare och så länge Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke finner skäl återkalla den gifna tillåtelsen. För det tredje förekomma ock mera tillfälliga rättigheter, som endast gälla under någon del af året, såsom vid hälsobrunnar, på passagerarefartyg och i liknande fall.

Beträffande det först omnämnda slaget af rättigheter, de så att säga allmänna utskänkningsrättigheterna, hafva kommitterade föreslagit en del ändringar af nu gällande bestämmelser och anföra därom följande:

»I afseende å formen för denna vidsträcktare rättighets förvärfvande har vidtagits en betydande ändring. De nu gällande stadgandena hafva nämligen synts kommitterade alltför omständliga och detaljerade. I vissa delar äro de jämväl otydliga. Så utsäges ej klart hvad som skall utgöra föremål för den föregående pröfning, Kungl. Maj:ts befallningshafvande enligt förordningens 4 och 5 §§ har att verkställa, huruvida denna äfven skall omfatta ett bestämmande af den trakt, inom hvilken hvarje utskänkningsrättighet må utöfvas, och den tid, hvarför detta må ske; ej heller angifves med tydlighet omfånget af den yttranderrätt, som tillkommer de särskilda kommunala myndigheterna. Att på förhand bestämma antalet utskänkningsrättigheter, utan att man vet, om några personer finnas villiga och lämpliga att öfvertaga dem, förefaller ock ändamålslost. Stadgandet härom är hämtadt ur förordningen om försäljning af brännvin, men är där af helt annan betydelse, då det suppleras af bestämmelse, att de fastställda rättigheterna skola utbjudas å auktion och öfverlåtas till den högstbjudande. Också har det visat sig, att fastställda rättigheter till utskänkning af vin eller maltdrycker lämnats obegagnade. Så är t. ex. i Stockholm det fastställda antalet sådana rättigheter sedan många år tillbaka 200, men antalet under försäljningsåret 1897—1898 utöfvade utgjorde endast 176 och torde icke någon gång hafva uppgått till maximiantalet. Det må slutligen anmärkas, hurusom i 5 § lämnas ytterst noggranna föreskrifter angående den tid, inom hvilken hvarje där omtalad åtgärd skall vidtagas; men det nämnes ingenting om påföljden, därest dessa föreskrifter ej iakttagas. Att en försummelse i fråga om de bestämda tiderna skulle

leda därtill, att den väckta frågan förfallit, är man väl ej berättigad antaga, då sådant icke uttryckligen stadgats. Men ingenting synes hindra, att en slarvig eller motvillig kommunalnämnds- eller kommunalstämмоordförande kan genom dröjsmål förorsaka frågans fall; man tänke endast på tidsbestämmelsen i 6 § 1 mom., hvars iakttagande synes vara en ovillkorlig förutsättning för möjlighet att få öfvertaga en utskänkingsrättighet.

Kommitterade hafva nu föreslagit, att pröfningen om ny utskänkingsrättighets upplåtande icke skall förekomma i andra fall än då någon person påkallar den genom ansökan om tillstånd att utöfva dylik rörelse. Därmed icke blott undvikes den dubbla pröfning, som nu skall verkställas af kommunala myndigheter och Kungl. Maj:ts befallningshafvande, utan man synes äfven kunna vinna den fördel, att i allmänhet endast den, som vill såsom näringsyrke drifva utskänkingsrörelse samt därtill har nödigt kapital och eljest är lämplig, anmäler sig, då däremot de nu gällande stadgandena lätt kunna fresta olämpliga personer att anmäla sig till öfvertagande af en fastställd, men obegagnad utskänkingsrättighet.

Ansökningarna hafva ansetts böra ingifvas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande såsom varande den myndighet, som slutligen skall pröfva desamma, och emedan därigenom bör kunna vinnas trygghet emot försummelse af de oansvariga kommunala myndigheterna på landet. Någon mera betydande ökning i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes arbetsgöromål torde ej däraf vara att befara, då ju de ansökningar, som upptagas till pröfning, kunna samtidigt, en gång årligen, remitteras till vederbörande. Kungl. Maj:ts befallningshafvande behöfver ej heller, mera än nu, föra register öfver beviljade ansökningar, ty i alla fall, då Kungl. Maj:ts befallningshafvande för ansökningarnas pröfning kan anse sig böra taga kännedom om antalet inom en kommun förut befintliga rättigheter, varder sådant i ärendet uppgifvet af magistrat eller kommunalnämnd. Det torde icke heller för sökanden, med nuvarande kommunikationer, möta någon svårighet eller olägenhet att med sin ansökan vända sig direkt till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, särskildt som ansökningen naturligtvis kan med post insändas.

Hvad här ofvan berörts afser hufvudsakligen endast formella ändringar i nu gällande stadganden. Kommitterades förslag innebär emellertid en ändring af mera materiell innebörd, nämligen utsträckning af den vetorätt, som tillkommer de kommunala myndigheterna emot framställningar af förevarande slag. Deuna rätt kan nu göras gällande endast i fråga om antalet utskänkingsrättigheter, men enligt kommitterades förslag kan den begagnas till förhindrande af hvarje ifråga-

satt utskänkningsrörelse, vare sig på den grund, att antalet sådana rörelser skulle blifva för stort eller emedan kommunen saknar förtroende till sökandens person eller af hvilken som helst annan anledning. Så är redan nu stadgadt, då fråga är om rätt till annan försäljning än utskänkning till myckenhet mindre än tio liter, och synes böra gälla äfven utskänkningsrörelse.

Med nämnda utsträckning af kommunernas vetorätt har följt borttagande af det i nuvarande förordnings 5 § förekommande stadgandet därom, att, sedan gjord framställning om inrättande af nya utskänkningsställen ogillats, dylik fråga ej må ånyo väckas inom tre års tid. Därest nämligen gjord ansökning af båda de kommunala myndigheterna afstyrkts och därför blifvit afslagen, men anledningen till afstyrkandet varit annan än den, att antalet rättigheter icke borde ökas utöfver det förut varande, linnas iutet skäl, hvarför icke frågan borde kunna återupptagas redan påföljande år; och att stifta ett särskildt undantagsstadgande för sådana fall, där ansökan af nämnda anledning afstyrkts, har förefallit mindre lämpligt. Någon särskild tunga för de kommunala myndigheterna bör frågans årliga återkommande, därest så sker, ej förorsaka.»

Det inom finansdepartementet utarbetade förslaget skiljer sig i nu ifrågavarande delar endast i ett par afseenden från kommitterades förslag. I detta senare förutsattes, att försäljningsåret fortfarande skulle räknas i stad från den 1 oktober och på landet från den 1 november, hvaremot i det förra, liksom i det till innevarande års Riksdag aflåtna förslaget till förordning angående försäljning af brännvin, kalenderåret räknas såsom försäljningsår. I sammanhang härmed har tiden för ansökningarnas ingifvande framflyttats till augusti månads utgång. Å landsbygden torde kommunalnämnden utan svårighet medhinna att under september månad behandla dessa ärenden, hvilka sedan kunna företagas på den ordinarie kommunalstämman i oktober. Hvad särskildt angår Stockholm har det icke ansetts lämpligt att betunga magistraten med handläggningen af hithörande ärenden.

I sina underdåniga utlåtanden öfver kommitterades betänkande hafva Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands samt Göteborgs och Bohus län fäst uppmärksamheten därå, att enligt kommitterades förslag ansökningarna om erhållande af utskänkningsrätt komme att remitteras i den mån de inkomme, hvaraf följden blefve, att de kommunala myndigheterna ej kunde behandla alla samtidigt, hvilket ej endast medförde ökad besvär för nämnda myndigheter utan vore till verklig olägenhet för frågornas utredning; visserligen förutsatte kommitterade i sin motivering, att remissen kunde ske på en gång, men detta borde utsättas

i förordningen. Med anledning af hvad sålunda blifvit anmärkt har i förslaget införts bestämmelse, att ifrågavarande myndigheters utlåtanden skola infordras, sedan tiden för ansökningars ingifvande utgått.

I kommitténs förslag angående de kommunala myndigheternas handläggning af ansökningar om utskänkingsrättighet ingår bestämmelse, att magistrat eller kommunalnämnd skall yttra sig angående sökandes lämplighet att förestå utskänkningen och huruvida särskilda föreskrifter i afseende på tiden för utskänkningens bedrivande eller eljest anses nödiga. Beträffande den föreslagna föreskriften att nämnda myndigheter skulle yttra sig om sökandes lämplighet har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala län erinrat, att nuvarande bestämmelser i frågan tydligen tillkommit för att undandraga de kommunala myndigheterna pröfningen af vederbörande sökandes personliga kompetens; det hade troligen befarats, att en dylik pröfning skulle lämna spelrum för personliga intressen och inflytanden, hvilka inom kommunala korporationer lätt gjorde sig gällande. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län anser utsträckning af de kommunala myndigheternas vetorätt jämväl i fall, då kommunen saknade förtroende för sökandens person, i viss mån betänklig såsom ägnad att befordra de anlag till godtycke, hvilka kunde förefinnas hos ett härskande, törhända icke alltid för nykterhet nitälskande parti inom en eller annan kommun. Med afseende å de sålunda anförda betänkligheterna, hvilka icke synas alldeles ogrundade, har ur förslaget uteslutits bestämmelsen, att de kommunala myndigheternas yttranden *skola* innehålla uttalande om sökandens lämplighet; och har detta desto hellre kunnat göras, som ändock myndigheterna skola anförä skäl för sitt till- eller afstyrkande och därvid hafva tillfälle att, om de så önska, framhålla sin åsikt om en sökandes lämplighet eller olämplighet.

Med afseende å omfattningen af de utskänkingsrättigheter, som enligt gällande bestämmelser kunna meddelas, anförä kommitterade, bland annat, att nu gällande stadganden understundom så tillämpats, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande vid tillstånds meddelande föreskrifvit för rättighetens utöfning ej blott sådana inskränkningar, som ginge ut på ordningens upprätthållande vid rörelsen, utan äfven inskränkningar, som i själfva verket alldeles förändrade rättighetens art. Det hade sålunda förekommit, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämnat tillstånd till utskänkning icke af maltdrycker i allmänhet utan visst slag däraf, såsom svagdricka, iskallardricka och dylikt. Kommittén, som ansett detta oegentligt, har därför föreslagit, att den myndighet, som har att bevilja tillstånd till utskänkning, endast skulle äga meddela sådana inskränkande bestämmelser, som röra ordningens främjande. I denna

punkt har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län såsom sin mening uttalat, att en befogenhet för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att vid meddelande af tillstånd föreskrifva vissa inskränkningar i fråga om rörelsens utöfning i många fall vore synnerligen lämplig. I Jönköpings län hade Kungl. Maj:ts befallningshafvande dels på polisens och de kommunala myndigheternas begäran på många ställen inskränkt rätten till utskänkning sålunda, att densamma icke medgifvits vid marknader, torgdagar med mera, och detta till stor fördel för ordning och nykterhet, dels på kommunalmyndigheternas begäran inskränkt utskänkningen till svensköl och svagdricka, dels ock vid två till enskilda järnvägar hörande stationer, hvilka vore af turister med flera mycket besökta platser, tillåtit ölutskänkning under sommaren under förbehåll dock af förtäring för 25 öre för hvarje halfbutelj öl eller hvarje glas vin. Efter sistnämnda anordning hade kommunernas klagomål öfver olägenheterna af den för de många resande nästan nödvändiga ölutskänkningen vid dessa järnvägsstationer upphört.

Då jag hyser den uppfattning, att det länder öfvervägande till fördel, ifall de kommunala myndigheterna lämnas tillfälle att föreslå och Kungl. Maj:ts befallningshafvande att stadga de inskränkande föreskrifter för utskänkningens utöfvande, de anse nödiga, har förslaget, såsom framgår af 7 § 3 mom. och 17 § 1 mom., i enlighet därmed affattats.

Kommittén har vidare såsom en oegentlighet anmärkt, att den nuvarande förordningen ej sällan tillämpats så, att en rättighet meddelats att gälla för bestämd tid, dock endast tillsvidare, eller, tvärtom, beviljats tillsvidare men endast intill en viss tidpunkt. Enligt kommitténs mening borde en rättighet, gifven för bestämd tid, också gälla intill utgången af samma tid, för såvidt rörelsen ordentligt utöfvades, en regel, som borde lända till ökad trygghet för rörelsens innehafvare och till fördel för den konsumerande allmänheten, i ty att den förre därigenom sattes i tillfälle att anskaffa bättre lokal och genom afslutande af kontrakt för viss tid tillhandahålla bättre och billigare varor. Däremot ansåg kommittén det ligga i naturen af en rättighet, beviljad endast tillsvidare, att denna också borde när som helst kunna indragas.

I denna del ansluter sig förslaget till kommitténs uppfattning. Dock har i fråga om sådana rättigheter, som omtalas i 7 § af den nuvarande försäljningsförordningen, ansetts lämpligt, att dessa, hvilka enligt förslaget skulle, likasom hittills, meddelas utan att de kommunala myndigheterna dessförinnan hörts, må kunna när som helst återkallas.

De i 2 § i 1885 års förordning omhandlade försäljningsrättigheterna,

de s. k. måltidsrättigheterna, hafva varit föremål för synnerligen olika åsikter hvad beträffar deras lämplighet och behöflighet. Sålunda anförde öfverståthållareämbetet i underdånig skrifvelse den 26 oktober 1891, att med den vidsträckta tolkning, som kunde gifvas åt benämningarna »värdshusrörelse» och »måltider», kunde utskänkningen enligt 2 § icke hållas inom de gränser, lagstiftaren uppenbarligen haft för afsikt att för densamma utstaka. Såsom värdshus måste betraktas snart sagdt hvarje utskänkningsställe, där mat funnes att tillgå för gästerna, och såsom måltid hvarje tillfälle, då den serverades, mathållningen måtte vara af än så underordnad betydelse, födan serveras i hur ringa mängd och å hvad tid som helst. Härtill komme, att det vore förenadt med största svårighet för att ej säga omöjligt att utan anlitande af medel, som vore den offentliga myndigheten ovärdiga, hålla tillräckligt verksam eftersyn därpå, att utskänkningen å de så kallade nykterhetsvärdshusen icke skedde äfven utan att mat samtidigt serverades, en förseelse, som därför oftast blefve obeifrad och följaktligen ock förekomme i stor skala.

Den af lagen åsyftade skillnad mellan utskänkningsrätt enligt 2 § och utskänkningsrätt enligt 3 § funnes således mera på papperet än i verkligheten, och under sådana omständigheter samt då den förra rättigheten vore lättare och bekvämare att förvärfva och bibehålla än den senare, vore det naturligt, att den ock skulle vara begärligare.

Efter att hafva med siffror visat, huru mycket talrikare måltidsrättigheterna vore än de enligt 3 § meddelade, yttrade ämbetet i samma skrifvelse vidare, att det med förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. afsedda syfte skulle i hufvudstaden bäst främjas däri-genom, att all icke tillfällig utskänkning af nämnda drycker blefve underkastad bestämmelser, i hufvudsak motsvarande dem, som förekomme i förordningens 3—6 §§, så att samtliga försäljningsrättigheter skulle dels utgöra ett visst af öfverståthållareämbetet efter stadsfullmäktiges hörande årligen bestämdt maximiantal, dels meddelas för en till tre år i sänder begränsad tid och dels slutligen innefatta behörighet för innehafvaren att idka försäljningen äfven utan den inskränkning, som funnes föreskrifven i 2 §, en frihet, som dock syntes öfverståthållareämbetet böra, i likhet med hvad för dem, som ägde rätt till utskänkning af brännvin, funnes stadgadt och af samma skäl, åtföljas af skyldighet att tillhandahålla lagad mat för de gäster, som önskade erhålla sådan.

Med anledning af hvad sålunda anförts hemställde ämbetet om tillstånd att i den kungörelse angående försäljning af vin och malt-drycker, som komme att för hufvudstaden utfärdas, ej vidare upptaga

ifrågavarande måltidsrättigheter. Denna hemställan föranledde emellertid då icke till någon åtgärd.

Sedan öfverståthållareämbetet i anledning af kommitterades skrifvelse den 26 januari 1899 med begäran om vissa upplysningar angående maltdryckshandeln i Stockholm förklarar, att det i Stockholm visat sig omöjligt att upprätthålla skillnaden mellan försäljningsrättigheter enligt 2 § och enligt 3 § i 1885 års försäljningsförordning, hänvände sig kommitterade i skrifvelse till polismästarna i Göteborg, Malmö, Norrköping och Gäfle med begäran om upplysning rörande de iakttagelser med afseende å förordningens tillämpning på måltidsrättigheterna, som gjorts i dessa städer, och anhållan, att, därest det därstädes skulle hafva visat sig, att ifrågavarande stadganden i gällande förordning vore så svårtillämpliga, att desamma behöfde förändras, uttala sig angående den ändring i förordningen, som de ansåge därutinnan böra äga rum.

Svaren å denna förfrågan gingo samtliga ut därpå, att ifrågavarande rättigheter vore svåra att öfvervaka och ofta missbrukades.

Polismästaren i Göteborg ansåg det emellertid icke vara lämpligt att alldeles afskaffa dessa rättigheter, då de voro särdeles ändamålsenliga i fråga om verkliga spisningsställen. Äfven om icke genom lagstiftningen allt missbruk kunde undanröjas, borde likväl olägenheterna däraf kunna i väsentlig mån minskas, om i lagen blefve närmare bestämdt, hvad som afsåges med spisande gäster vid måltider, samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande bemyndigades att, liksom redan ägde rum i fråga om de enligt 3 § beviljade rättigheter, vid tillståndets meddelande lämna de föreskrifter, som till god ordnings befrämjande kunde finnas för särskilda fall nödiga, hvarjämte öfverträdelse af dessa föreskrifter borde beläggas såväl med bötesansvar som påföljd af rättighetens förlust.

Polismästaren i Malmö förmenade en förändring i lagstiftningen vara önskvärd. Enklaste sättet härför vore tydligtvis att helt och hållet utesluta rättigheter enligt 2 §. Men då behofvet af s. k. spisställen med rätt till vin- eller maltdrycksutskänkning vid måltider onekligen förefunnes och det icke kunde vara lämpligt att förvandla spisställena till fullständiga ölkrogar, syntes en så genomgripande förändring icke böra vidtagas. Polismästaren inskränkte sig därför till att hemställa, huruvida icke den i Malmö införda kortare tidsbegränsningen af rättigheterna, t. ex. till högst ett år, skulle kunna anses ägnad att bidraga till en bättre efterlefnad af lagbestämmelserna.

Polismästaren i Norrköping förklarar det vara skäligen tvifvelaktigt, huruvida med bibehållande af den nuvarande indelningen af

utskänkningsrättigheterna en med hänsyn till kontrollen någorlunda betryggande form för rättigheternas begränsande kunde vinnas; tvärtom ville det synas, som om enda utvägen till afhjälpan af den anmärkta olägenheten af nuvarande förhållanden vore, att alla ölutskänkningsrättigheter gjordes likställda så till vida, att hvar och en, som erhöle dylik rättighet, därmed berättigades att utöfva utskänkning utan andra inskränkingar än de i allmänhet bestämda. För att tillgodose dem, hvilka kunde önska att utöfva utskänkning i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider, kunde möjligen, vid bestämmandet af utskänkningsställets antal, i den ordning, som i 3, 4 och 6 §§ af 1885 års Kungl. förordning stadgades, eller på annat sätt, tillika förordnas, att ett visst antal af de rättigheter, som utlämnades, vore förbundna med skyldighet för innehafvaren att idka värdshusrörelse eller att på rekvisition till handahålla den, som så önskade, lagad mat.

Polismästaren i Gäfle finner det icke vara lämpligt att fortfarande hafva utskänkningsrättigheterna indelade i två klasser, en mer och en mindre omfattande, då en annan fullt tillfredsställande form för rättighetens begränsning än den nuvarande näppeligen stode att finna. Polismästaren förordade därför borttagandet helt och hållet af rättigheterna enligt 2 §; den brist på matserveringsställen, som därigenom uppkomme, hjälptes därmed, att för utöfvandet af rättigheterna enligt 3 § stadgades såsom villkor att jämväl tillhandahålla allmänheten varm, lagad mat, hvarjämte borde lämnas befogethet åt vederbörande myndigheter att bestänna såväl beskaffenheten af som belägenheten af de lokaler, däri rättigheterna komme att utöfvas.

Kommitterade erinra, att ifrågavarande skillnad mellan olika slags maltdrycksutskänkning infördes i lagstiftningen genom 1874 års förordning och då motiverades därmed, att, om försäljningen af vin och maltdrycker å så kallade nykterhetsvärdshus inskränktes till utskänkning af dylika drycker endast vid måltider åt spisande gäster samt iakttagandet häraf noggrannt öfvervakades, en sådan försäljningsrätt icke borde förvägras den, som önskade därigenom försörja sig och innehade de för utöfvande af sådan rörelse erforderliga egenskaper.

Detta motiv äger, yttra kommitterade vidare, fortfarande sin fulla giltighet. En betydande mängd människor i vårt land syntes numera hafva för vana att till sina måltider förtära vin eller maltdrycker af ett eller annat slag; och den, som ville åt gäster mot betalning tillhandahålla mat, syntes därför, så framt en sådan rörelse skulle kunna bedrifvas med framgång, vara nödsakad förskaffa sig rätt att till måltiderna utskänka dylika drycker. Genom att allt för mycket försvåra

möjligheten att erhålla en sådan utskänkingsrätt, kunde därför befaras, att man på många orter icke skulle erhålla det antal spisningsställen, som vore erforderligt. Det syntes därför vara synnerligen lämpligt, att förvärfvandet af sådan utskänkingsrätt icke vore bunden vid så stränga villkor som af utskänkingsrätt i allmänhet. Man finge endast se till, att man hölle hand däröfver, att icke utskänkingsrörelsen utöfvades i större omfattning än som därmed afsetts, nämligen att tillfredsställa behovet af dryck vid måltid. Just denna tillsyn förmenade man emellertid vara snart sagdt omöjlig att utöfva. Man hade, såsom af yttrandena från de i ärendet hörda myndigheter franginge, anmärkt: att uttrycken »värdshusrörelse» och »spisande gäster vid måltider» vore obestämda och därför kunde gifva anledning till en alltför vidsträckt tolkning af ifrågavarande utskänkingsrätt samt att samma rätt i allt fall ofta öfverträdde, men att öfverträdelserna mången gång måste blifva obeifrade eller strafflösa till följd af svårigheten att öfver utskänkingsställena öfva någon mera noggrann kontroll. Dessa anmärkta olägenheter vore utan tvifvel värda allt beaktande; men granskade man frågan närmare, syntes de icke vara af sådau art, att de borde föranleda till ett borttagande af ifrågavarande skillnad mellan olika slag af utskänkingsrättigheter.

Kommitterade medgifva dock, att det icke alltid vore lätt att afgöra, hvad som skulle förstås med uttrycket »spisande gäster vid måltider». Hvad åter beträffar svårigheten att utöfva kontroll öfver utskänkingsrörelse af ifrågavarande slag, förklara kommitterade, att det visserligen vore sant, att sådan svårighet förefunnes och att på den grund öfverträdelser kunde vara att befara. Men svårigheten af kontroll syntes dock ej vara nämnvärdt större än i fråga om hvarje annan utskänkingsrörelse, då utskänkningen ju utöfvades allenast i sammanhang med annan för allmänheten tillgänglig serveringsrörelse. Och för öfrigt ägde ju här myndigheterna rätt att, där minsta anledning föreläge, att meddeladt tillstånd missbrukades, utan vidare återkalla detsamma.

Denna rätt att när som helst återkalla meddeladt tillstånd jämte den rätt, vederbörande naturligtvis ägde, att, därest antalet utskänkingsrättigheter ökats i sådan grad, att därigenom kontrollen öfver deras begagnande blefve alltför svår, på grund däraf afslå ansökan om ny rättighet, syntes utgöra tillräckliga garantier mot de anmärkta olägenheterna. Antalet rättigheter kunde på sådant sätt begränsas, därest detta visade sig nödvändigt, såsom skett t. ex. i Göteborg, där antalet nedbringats från 249 år 1890 till 75 vid 1898 års slut. Att däremot hålla antalet inom passande gräns sålunda, att tillstånd till utskänkning

meddelades endast för viss bestämd kortare tid, såsom numera skedde i Malmö, vore enligt kommitterades förmenande ej öfverensstämmande med den nuvarande förordningens innebörd och borde enligt kommitterades förslag ej vidare ifrågakomma.

Kommitterade hafva, på grund af hvad de sålunda anfört, i sitt förslag bibehållit de nu ifrågavarande måltidsrättigheterna.

Öfverståthållareämbetet förklarar sig i sitt afgifna underdåniga utlåtande öfver kommittéförslaget fortfarande anse skillnaden mellan de olika utskänkningsrättigheterna, sådan den funnes i lag fastställd, vara, åtminstone i Stockholm, omöjlig att i praktiken upprätthålla samt vidhåller därför sin mening, att denna skillnad borde, åtminstone i hufvudstaden, upphöra eller gifvas en annan form. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län anser den nuvarande fördelningen af denna rörelse i två olika slags rättigheter olämplig. Rättigheten att utskänka maldrycker endast åt spisande gäster vid måltider kräfde nämligen ett bestämdt svar på frågan: hvad menas med spisande gäster och huru mycket mat skall serveras för att det serverade skall göra skäl för namnet måltid? Dylika, obestämda uttryck kunde nästan sägas uppfordra till kringgående och borde därför, så vidt möjligt vore, undvikas i en lag. Att genom de så kallade ölrättigheternas sammanförande till en enda klass fara skulle uppstå för, att matställen i tillräckligt antal icke skulle finnas att tillgå, syntes icke vara att befara, då det nämligen låge i innehafvarnes af dylika ställen intresse att söka förskaffa sig rättighet att servera maldrycker till maten, och den myndighet, som hade att bevilja sådan rättighet, väl torde låta sig angeläget vara att se till, att bland de sökande tillräckligt antal innehafvare af matställen tilldelades ölrättigheter.

Den erfarenhet, som vunnits angående dessa rättigheter till utskänkning vid måltider åt spisande gäster, samt hvad mot bibehållandet af denna form för utskänkningsrättigheter anförts från de större städerna, synes mig bestämdt tala för deras afskaffande såsom ett särskildt i lagen upptaget slag af rättigheter. Detta har ock skett i förslaget. Om Kungl. Maj:ts befallningshafvande, såsom jag föreslagit, erhåller rätt att rörande samtliga utskänkningsrättigheter föreskrifva de inskränkande villkor för rörelsens utöfvande, som kunna anses erforderliga, så föreligger ju intet hinder att, där så anses lämpligt och möjlighet finnes att öfvervaka förhållandena, vid beviljande af utskänkningsrättigheter meddela sådana föreskrifter, att rättigheterna inskränkas endast till servering vid måltid.

I öfrigt tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten därå, att, om, såsom förslaget innehåller, alla utskänkningsrättigheter utom dem,

som äro af mera tillfällig beskaffenhet, komma att sammanföras i en gemensam grupp, detta ock kommer att innebära, att alla de utskänkingsrättigheter, som äro afsedda att gälla för någon längre tid, blifva pröfvade i samma ordning och att sålunda de kommunala myndigheterna därvid erhålla medbeslutanderätt.

Med hvad jag nu sagt åsyftar jag dock icke sådana utskänkingsrättigheter, som kunna ifrågakomma å järnvägsstationer eller å järnvägståg.

Den befogenhet, som nu tillkommer järnvägsstyrelsen att bestämma, om och under hvilka villkor utskänkning af vin eller malt-drycker må utöfvas vid statens järnvägsstationer, leder, såsom kommitterade erinra, sitt ursprung från Kungl. Maj:ts skrifvelse till chefen för statens järnvägsbyggnader den 17 september 1858. Genom denna skrifvelse, som ännu är gällande till esterrättelse, förklarades, att nämnde chef skulle äga att vid de särskilda stationerna å statens järnvägar antaga lämpliga personer att tillhandahålla förfriskningar af mat och dryck, dock att anmälan om sådan persons antagande borde göras hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande och i stad jämväl hos magistraten samt att brännvin och andra brända eller destillerade drycker äfvensom sådana, hvilka vore därmed tillagade, icke finge af dessa personer hållas till salu utan efter därtill meddeladt tillstånd i den ordning och under de villkor, gällande författning i sådant afseende stadgade.

Då Kungl. förordningen den 7 december 1866 utkom, hemställde styrelsen för statens järnvägstrafik hos Kungl. Maj:t, att från förordningens tillämpning måtte undantagas restaurationsrörelserna vid statens järnvägar; och med bifall till denna hemställan förklarade Kungl. Maj:t i nådigt bref den 8 mars 1867, att bemälda styrelse ägde att, med ledning af grunderna för förordningen, meddela och tillämpa de närmare bestämmelser i afseende å utöfvandet af försäljning utaf de i förordningen omförmälda drycker inom järnvägens område vid statens järnvägsstationer, som kunde af styrelsen anses erforderliga.

De grunder, på hvilka styrelsen stödde sin berörda hemställan, voro, enligt kommitterades framställning, hufvudsakligen: nödvändigheten, för att kunna tillgodose de resandes behof af mat och dryck, att ifrågavarande restaurationer, hvilka dagligen toges i anspråk, oafbrutet vidmakthölles, något som med tillämpning af förordningens bestämmelser icke alltid vore möjligt; styrelsens intresse af ordning och reda vid stationerna, hvilket från styrelsens sida påkallade en noggrann pröfning vid valet af lämpliga restauratörer och en sträng kontroll öfver själfva

utskänknigen; samt svårigheten att efterkomma förordningens stadganden om de tider, då utskänkingsställen finge hållas öppna.

I de sedermera utkomna Kungl. förordningarna den 18 september 1874 och den 24 oktober 1885 infördes ofvanberörda genom Kungl. brefvet den 8 mars 1867 meddelade undantagsstadgande.

Såsom jag redan förut anfört, torde det vara riktigast, att förordningen angående försäljning af vin och maldrycker omfattar all dylik försäljning och således äfven den utskänkning, som kan ifrågakomma vid statens järnvägsstationer. Härigenom undanröjes nämligen den oklarhet, som nu i flera afseenden är rådande, i hvad mån åtskilliga af de bestämmelser, som finnas intagna i den nuvarande försäljningsförordningen, äro tillämpliga äfven å nyssnämnda utskänkning.

Bestämmelser angående sättet för erhållande af tillstånd till sådan utskänkning, hvarom nu är fråga, hafva intagits i 8 §. Dessa bestämmelser afse emellertid icke att göra någon inskränkning i styrelsens nuvarande befogenhet i förevarande afseende. Visserligen hafva, såsom kommitterade anföra, allt emellanåt från nykterhetsvänligt håll röster höjts för att styrelsens bestämmanderätt måtte borttagas och utskänkingsrättigheter af ifrågavarande art förvärfvas på enahanda sätt som annan rättighet till utskänkning af vin eller maldrycker. Särskildt har man fordrat, att de kommunala myndigheterna skulle äga samma befogenhet i dessa som i andra fall att förhindra uppkomsten af en utaf dem såsom skadlig ansedd rörelse och att förbjuda fortsättande af en dylik rörelse. Man har nämligen förmenat, att det skulle visat sig, hurusom styrelsen icke alltid tagit tillräcklig hänsyn hvarken till behofvet af en ifrågasatt utskänkingsrörelse eller till att de personer, som skolat förestå densamma, därtill varit fullt lämpliga, och att möjlighet nu ej förefinnes att hålla hand däröfver, att icke rörelsen bedrifves på sådant sätt, att dryckenskap och oordningar däraf blifver en följd.

Fordringarna på lagändring i antydt syfte hafva emellertid kommitterade ansett icke böra vinna afseende. De skäl, som år 1867 talade för att utskänkingsrättigheter af ifrågavarande slag borde meddelas och öfvervakas allenast af styrelsen för statens järnvägar, ägde enligt kommitterades mening fortfarande giltighet. Dylika utskänkingsrörelser betingades af den skyldighet, staten hade att tillse, att trafikanterna å dess järnvägar under sina resor blefve tillgodosedda med mat och dryck. Det vore därför helt naturligt, att bestämmanderätten öfver rörelsens uppkomst och fortfarande bestånd tillkomme den myndighet ensam, som hade att ordna med järnvägtågens gång och deras uppehållsstationer; och en ovillkorlig skyldighet för denna myndighet att före tillstånds

meddelande inhämta yttrande af kommunala myndigheter skulle, utan att medföra motsvarig nytta, lätt kunna vålla afbrott i restaurationsrörelsen. Önskvärdt vore väl, om utskänkningsrörelsen kunde inskränkas till att äga rum allenast till resande. Men detta låte sig ej göra. Det fölle sig nämligen alltför svårt att afgöra, huruvida de personer, som ville intaga förtäring, vore att anse såsom resande eller icke, och att utöfva kontroll däröfver, att servering skedde allenast till resande.

Hvad kommitterade sålunda anfört synes mig knappast kunna jäfvas; och har därför, som nämnt, förslaget i denna punkt affattats i enlighet med deras mening.

Den befogenhet, som sålunda ansetts böra tillkomma järnvägsstyrelsen i fråga om utskänkningsrörelsen vid stationerna, har, likaledes i öfverensstämmelse med kommitténs förslag, i det nu föreliggande förslaget utsträckts att omfatta äfven den utskänkningsrörelse, som kan ifrågakomma å själfva tågen.

Enligt nu gällande förordning har Kungl. Maj:ts befallningshafvande rätt att på framställning af styrelse för enskild, till persontrafik upplåten järnväg efter kommunalnämndens och kommunalstämmans hörande medgifva utskänkning af maltdrycker vid järnvägens på landet belägna stationer. Då anledning till rubbning i denna bestämmelse icke kan anses föreligga, har en motsvarande föreskrift intagits i 8 § 2 mom. i förslaget.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län har anmärkt, att det vore svårt att inse, hvarför Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet skulle i nyssnämnda hänseende vara mindre än järnvägsstyrelsens. Då trafiken åtminstone inom Västmanlands län redan sedan lång tid tillbaka kräft, att utskänkningsrättigheter blifvit på vederbörande järnvägsaktiebolags begäran af Kungl. Maj:ts befallningshafvande medgifna jämväl i stad, föreslår Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att befogenhet därutinnan varder i förordningen införd. Jämväl Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län anser det vara uppenbart, att äfven vid en inom stads område belägen enskild järnvägsstation behof af utskänkning af vin eller maltdrycker för de resandes räkning kan förefinnas, synnerligast om stationen icke utgör en slutpunkt för banan och något af stadens utskänkningsställen icke ligger alldeles invid stationen.

Då dessa erinringar icke synas sakna fog och därtill kommer, att det i stad är lättare än på landet att utöfva tillsyn öfver en dylik utskänkningsrörelse, så har i 8 § 2 mom. införts en bestämmelse i den riktning, de nyssnämnda båda länsstyrelserna föreslagit. I samma mo-

ment har ock intagits bestämmelse om utskänkning på enskild järnvägs tåg.

De i 9 och 10 §§ intagna bestämmelserna angående utskänkingsrättigheter för kortare tid än år eller vid visst tillfälle öfverensstämman i sak med nuvarande föreskrifter. Hvad särskildt angår auktioner, hvarom talas i 10 §, kunde man möjligen vilja ifrågasätta, att, i likhet med hvad som gäller om brännvin, förbjuda all försäljning äfven af vin och maldrycker vid sådana tillfällen. Kommittén har emellertid icke ansett ett dylikt förbud lämpligt; och då en sådan bestämmelse äfven enligt min uppfattning skulle vara alltför rigorös, har jag härutinnan följt kommitténs förslag.

Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att beträffande de rättigheter, som aises i 9 och 10 §§, lämna särskilda inskränkande föreskrifter följer af 17 §.

Enligt 10 § i 1885 års förordning må det ej tillåtas den, som idkar handel i öppen bod, att till förtäring på stället sälja vin eller maldrycker, vare sig enligt 2 eller 3 § i förordningen, hvaremot hinder ej synes finnas för sådan person att erhålla en tillfällig utskänkingsrättighet. I det framlagda förslaget har 11 §, hvilken är afsedd att ersätta 10 § i den nu gällande förordningen, formulerats så, att förbudet kommer att omfatta äfven tillfälliga rättigheter. Därjämte har, i enlighet med kommitterades förslag, uti ifrågavarande stadgande äfven en annan ändring vidtagits. Såsom kommittén framhållit, synes man icke böra förmäna en handlande att jämväl hålla utskänkingsrörelse, om blott denna bedrifves på sådant afstånd från handeln, att den förra ej kan tjäna allenast till en uppmuntran af den senare. Detta ändamål hafva kommitterade tänkt sig kunna vinnas därmed, att handeln och utskänkingsrörelsen icke finge bedrifvas inom samma kommun; och har ett stadgande i sådan riktning upptagits i förslaget. Möjligen kan däremot invändas, att stadgandet kan kringgås på det sätt, att en person skaffar sig tillstånd att idka utskänkingsrörelse i utkanten af en kommun och därefter inom angränsande kommun invid gränsen öppnar en handel. Ett dylikt tillvägagående synes emellertid, såsom kommittén ock erinrat, lätt kunna förhindras därigenom, att tillstånd till utskänkning å sådan plats ej meddelas, där det är att befara, att tillståndet skulle komma att på nämnda sätt missbrukas.

Ifrågavarande stadgande synes vidare böra affattas så, att möjlighet beredes för den, som idkar handel i öppen bod med matvaror äfven till förtäring på stället, att erhålla rättighet till servering af vin eller

maltdrycker i sammanhang med matvaruserveringen; eljest skulle ju, strängt taget, en sockerbagare ej i sin butik kunna få servera vin, ej heller en charkuterihandlare öl till de varor, som förtäras på stället. Då ju alltid tillstånd till utskänkingsrörelse fordras, tillkommer det naturligtvis vederbörande myndighet att för hvarje fall pröfva, huruvida sådana omständigheter föreligga, att utskänkingsrätt bör medgifvas eller icke. Därest en person, som erhållit tillstånd till utskänkning af vin eller maltdrycker, därefter öppnar matvaruhandel, synes emellertid det förut meddelade tillståndet böra förfalla och ny ansökan om utskänkingsrätten göras, på det att myndigheterna under de sålunda ändrade förhållandena må sättas i tillfälle att pröfva, huruvida rätt till utskänkning bör medgifvas eller ej.

*Försäljning
till afhämtning.*

I förslagets 12 § uppräknas de personer, som enligt förslaget utan särskildt tillstånd skulle vara berättigade att till *afhämtning* försälja vin eller maltdrycker. De äro först och främst tillverkare af dylika drycker, hvilka gifvetvis böra äga rätt att på tillverkningsstället försälja därstädes tillverkade drycker; vidare de, som äga rätt till utminuterung af brännvin, hvilka synas böra på utminuteringsstället få sälja de mindre alkoholhaltiga dryckerna, samt slutligen de, som enligt 7 § erhållit rättighet att under bestämd tid idka utskänkning af vin eller maltdrycker. För närvarande äro äfven innehafvare af brännvinsutskänkingsrättigheter berättigade att till afhämtning sälja vin och maltdrycker, men då de enligt det för Riksdagen framlagda förslaget till ny brännvinsförsäljningsförordning ej längre skulle äga rätt att till afhämtning sälja brännvin, böra de, därest nämnda förslag därutinnan godkännes, ej heller få bibehålla rätten att till afhämtning sälja andra alkoholhaltiga drycker. Däremot synes det ej vara behöfligt, åtminstone för närvarande, att, såsom är föreslaget beträffande brännvin, i fråga om vin och maltdrycker skilja utskänkningen från försäljningen till afhämtning; dock att härvid rätten att sälja till afhämtning synes böra gälla endast sådana drycker, som utskänkingsrätten afser.

Beträffande *tillverkares försäljningsrätt* anföra kommitterade, att den, som i laga ordning förvärfvat rättighet att bedrifva salutillverkning af vin eller maltdrycker, därmed äfven erhållit rätt, ej blott att tillverka dryckerna, utan äfven att utan vidare på ett eller annat sätt afyttra desamma, en rätt, som icke kunde genom särskild lagstiftning fullständigt betagas tillverkarne.

Sedan kommitterade lämnat en historisk öfverblick öfver den hit hörande lagstiftningen, framhålla de, att, om man fasthölle den synpunkt, att lagstiftningen ej finge göra en tillverkares salutillverknings-

rätt helt och hållet eller i det närmaste värdelös, syntes man med nödvändighet böra tillerkänna tillverkaren af maltdrycker rätt att fritt försälja sina tillverkningar till afhämtning å tillverkningsstället och till försändning därifrån. Maltdryckerna, hvilkas ringa hållbarhet icke annat än undantagsvis medgäfvit någon verklig partihandel med dem, försåldes af sådan anledning till stor del af producenten direkt till konsumenten å tillverkningsorten. Kommitterade hade därför velat i fråga om försäljning till afhämtning och försändning tillerkänna maltdryckstillverkaren den försäljningsrätt, som enligt nu gällande lag tillkomme honom, nämligen rätt att, utan begränsning i afseende å myckenheten, försälja sina tillverkningar till afhämtning å tillverkningsstället eller till försändning därifrån. Rätten till sådan försäljning vore ett livsvillkor för tillverkaren, och några mera betydande olägenheter af försäljningen syntes hittills icke hafva gjort sig gällande. Ehuru det ej vore fullt samma förhållande med viner som med maltdryckerna, ansåge kommitterade likväl, att i förevarande afseende, liksom eljest, lämpligen borde gälla enahanda stadgande om viner som beträffande maltdrycker.

En af kommitténs ledamöter uttalar i en reservation farhågor att, ifall, såsom kommitténs förslag innebure, det ej skulle medgifvas tillverkare af maltdrycker att utan särskildt tillstånd från nederlag försälja sina fabrikat, det häraf skulle blifva en följd, att, då enligt erfarenheten ett bryggeri ej kunde med egna fordon forsla sina varor längre än cirka två mil, ett stort antal invånare i riket icke skulle kunna erhålla sitt behof af maltdrycker utan att på långa afstand själfva hämta dem. Man kunde ej lita på, att de kommunala myndigheterna skulle medgifva rättighet till försäljning till afhämtning i myckenhet under 20 liter — eller den minsta myckenhet, som enligt kommitténs förslag skulle få till afhämtning försäljas utan särskildt tillstånd — ty en missriktad nykterhetsifver komme sannolikt ej sällan att vinna ett afgörande inflytande inom de kommunala myndigheterna. Stadgandet komme att synnerligen hårdt drabba på landet befintliga större bryggerier, och anför reservanten såsom exempel härpå ett par bryggerier, som på tillverkningsstället ej afsätta mera än $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{20}$ af hela sin tillverkning.

Svenska bryggareföreningens styrelse har i sin förut omförmälda underdåniga skrifvelse erinrat, att genom inskränkning af tillverkarens försäljningsrätt till tillverkningsstället komme hans försäljningsområde att begränsas till den ringa omkrets kring tillverkningsstället, till hvilken varan kunde försändas direkt, hvarigenom en mängd af landets bryggerier

faktiskt skulle mista en stor del af sitt afsättningsområde. Ingenting till inskränkning af den omåttliga ölkonsumtionen skulle vinnas, men svåra och kännbara olägenheter uppstå för den nyktra och ordningsälskande allmänhet, som hade behof af maldrycker för hushållsbehof, och skulle dessa olägenheter enligt styrelsens beräkningar komma att göra sig kännbara för en betydande del af rikets befolkning. En lagstiftning, som medförde sådana följder, vore enligt styrelsens mening nästan otänkbar. Denna lagstiftning skulle föra med sig ökad brännvinsförbrukning, uppkomsten af små bryggerier med ofta dålig tillverkning samt anläggandet här och där i landet af smärre vinfabriker, hvilka på områden, dit maldrycker ej kunde föras, helt och hållet med sina drycker af starkare alkoholhalt komme att ersätta de alkoholsvagare maldryckerna. Tillverkarna borde därför bibehållas vid sin rätt att anlägga nederlag äfven på landsbygden och från dessa sälja maldrycker under samma villkor som från tillverkningsstället men med rättighet, å andra sidan, för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, om oordningar uppstode vid nederlaget, indraga rätten att från detsamma älsja till afhämtning.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län anser, att, då de föreslagna bestämmelserna i allmänhet säkerligen komme att vålla svårigheter för konsumenter på många ställen å landsbygden att få sitt husbehof af maldrycker tillgodosedt, det icke vore obilligt, ifall tillverkare af dylik dryck kunde tillåtas att, i bryggeriets namn och under dess ansvar, å landsbygden upprätta nederlag, med rätt att därifrån tillhandahålla allmänheten maldrycker under samma villkor, som gällde för dylik försäljning vid tillverkningsstället. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala län, som äfven uttalat en liknande åsikt, erinrar därom, att ifrågavarande nederlag genom konkurrensen i högst väsentlig mån bidragit till höjande af maldryckernas godhet. Öfriga länsstyrelser, som yttrat sig i denna fråga, nämligen Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands, Jönköpings, Värmlands, Västmanlands och Västerbottens län, uttala farhågor, att genom nederlagsrättens borttagande uppkomsten af små, vanligen illa skötta bryggerier, som franställde dåliga varor, skulle befordras.

De sålunda uttalade farhågorna för att genom begränsningen af tillverkares försäljningsrätt till tillverkningsstället uppkomsten af nya, små bryggerier skulle gynnas till men för industrien och den konsumerande allmänheten, torde numera efter införande af skatt å maldrycker knappast vara befogade. Svårigheterna för befolkningen å landsbygden att förskaffa sig sitt behof af maldrycker för förbrukningen i hus-

hållet torde ej heller vara så stora som framhållits, då ju maltdrycker kunna utan svårighet försändas med järnväg eller ångbåt på ganska betydliga afstånd; och i kommuner, där behof af maltdrycksförsäljning verkligen gör sig gällande, komma säkerligen de kommunala myndigheterna att tillåta inrättandet af behöfliga försäljningsställen. Jag kan således icke finna annat än att de i denna punkt framställda betänkligheter äro betydligt öfverdrifna. För öfrigt torde det, då man velat göra gällande, att nu ifrågavarande bestämmelser skulle innebära en inskränkning i tillverkarnes nuvarande rättigheter, icke böra lämnas opåaktadt, att redan enligt nu gällande lag en tillverkare icke torde vara berättigad att å landsbygden från annan plats än tillverkningsstället till afhämtning försälja eller på rekvisition till köpare försända vin eller maltdrycker i mindre myckenhet än tio liter. Att så är förhållandet bestrykes af, bland annat, Kungl. Maj:ts utslag den 8 december 1904 med anledning af väckt åtal mot en tillverkare, som utan särskildt tillstånd från nederlag inom annan kommun än den, där bryggeriet i fråga var beläget, hade till köpare hemsändt rekvirerade maltdrycker till mindre belopp än det nyssnämnda. Tillverkaren, som af häradsrätten frikänts, blef af vederbörande hofrätt bötfälld för olaga försäljning af sådana drycker, och Kungl. Maj:t fann ej skäl att göra ändring i hofrättens utslag.

Med afseende å hvad jag sålunda anfört har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga för att medgifva tillverkare att på andra villkor än dem, som i allmänhet anses böra gälla, försälja vin eller maltdrycker till afhämtning från annan plats än tillverkningsstället.

I fråga om *den s. k. tioliters-förordningen*, det är: förbudet att på *landet* försälja vin och maltdrycker till afhämtning till mindre belopp än 10 liter, förklara kommitterade att den icke motsvarat de förhoppningar, man fäst vid densamma. Åtminstone beträffande maltdrycker hade den icke visat sig tillfyllestgörande. Förordningen hade, såsom var att förutse, verkat därhän, att handlandena på landsbygden i allmänhet upphört att försälja öl; och detta finge ju vara att anse såsom godt, i den mån därigenom åtkomsten af öl försvårats för dem, som därmed velat berusa sig. Men förordningen hade därjämte medfört verkningar, som neutraliserat dess nämnda goda inflytande, i det att den gifvit anledning till anläggande af nya bryggerier, till inrättande af öltapperier och bryggerinederlag samt till den betydande utveckling af försäljningen genom kringföring af maltdrycker, som detta försäljningssätt under senare åren nått; och såge man saken i dess helhet, torde därför endast inom få orter ölatkomsten blifvit genom förordningen

försvårad. I många fall syntes äfven förordningen hafva gifvit anledning till ökadt fylleri. Den hade i sig själf inneburit möjlighet, genom den låga gräns, som den innehölle för fordran på särskildt tillstånd till ölhandeln, att på ett mycket enkelt sätt kringgå densamma, nämligen därigenom att flera personer sloge sig tillsammans om gemensamt inköp. Mot sådan s. k. salning vore visserligen icke så mycket att anmärka, därest köparne icke bestode af andra än personer, som hvar för sig önskat inköpa en eller ett par flaskor öl, hvaraf de ansett sig hafva behof. Men salningen hade ofta skett på det sätt, att, då en person velat göra ett mindre ölinköp, han förmått andra, som annars ej ämnat tillhandla sig öl, att förena sig med honom, så att minimikvantiteten kunnat inköpas; och detta sätt af salning måste ur nykterhetssynpunkt betraktas såsom ett ondt. Inköpet hade icke varit för alla de däri deltagande betingadt af behofvet, och åtminstone en del af det inköpta ölet hade därför blifvit användt allenast till rusdryck. I andra fall, där salning icke ägt rum, hade förordningen ofta tvingat personer att inköpa mera än deras behof kräfft; och följderna däraf hade mången gång blifvit en omätlig öldrickning. Af de utaf kommitterade i detta ämne tillsporda myndigheter hade äfven flertalet länsstyrelser samt 33 kronofogdar ansett tioliters-förordningen hafva verkat uteslutande eller öfvervägande skadligt.

Kommitterade ansåge därför, att med hänsyn till nykterhet och ordning ändring af ifrågavarande stadgande vore påkallad. Att alldeles upphäfva tiolitersförordningen, så att handeln med maldrycker, likasom handeln med andra varor, åter blefve fri, kunde dock enligt kommitterades mening ej sättas i fråga. Att å andra sidan gifva åt förordningen en sådan utsträckning, att för all försäljning till afhämtning eller till försändning af maldrycker, oberoende af myckenheten, uppställdes fordran på särskildt tillstånd, syntes ej heller gå för sig. Liksom partihandeln med brännvin vore fri för en hvar, måste man nämligen äfven tillåta, att handeln med viss större myckenhet maldrycker fritt utöfvades. Gränsen för den sålunda fria partihandeln med maldrycker måste emellertid, enär dessas ringa hållbarhet icke tillåte längre tids transport eller längre tids förvaring, sättas betydligt lägre än i fråga om brännvin. Då någon verklig partihandel med maldrycker, sådan som i fråga om brännvin, icke kunde förekomma annat än i enstaka undantagsfall emellan tillverkare och återförsäljare, borde, enligt kommitterades mening, gränsen icke sättas högre, än att ett hushåll på landet skulle kunna för sitt behof på en gång inköpa ett parti och förbruka detta, medan dryckerna ännu vore njutbara. Det kunde

därför icke gärna blifva tal om en gräns, högre än 30 liter. Äfven denna vore dock i allmänhet för hög, och den syntes jämväl vara högre än som fordrades för att förekomma den skadliga salningen. På hufvudsakligen dessa skäl föreslogo kommitterade utbytande af den nuvarande tiolitersgränsen emot en tjugulitersgräns.

Af hvad kommitterade i denna fråga anfört torde med full tydlighet framgå, att en ändring uti ifrågavarande afseende är af behofvet påkallad. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län föreslår i sitt öfver kommitterades betänkande afgifna utlåtande, att gränsen för den fria handeln måtte nedsättas från tio till fem liter, och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län yrkar en nedsättning ända till två liter. Mot en dylik nedsättning talar emellertid samma skäl, som kommitterade anfört mot gränsens fullständiga borttagande, nämligen att de mindre lyckliga förhållanden, som kräfde tioliters-förordningens tillkomst, då otvifvelaktigt återkomme.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings, Blekinge, Värmlands och Västerbottens län, hvilka medgifva, att tioliters-förordningen ej verkat nyttigt, förorda dock dess bibehållande hellre än gränsens uppflyttande. Äfven Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län ställer sig tveksam mot en sådan förändring, hvilken tillstyrkes endast af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar samt Göteborgs och Bohus län, af hvilka den senare förklarar sig anse, att det vore af vikt, att ölhandeln ställdes under behörig kontroll eller, med andra ord, att handeln med öl blefve en rättighet, som endast genom särskildt tillstånd kunde förvärfvas, men som äfven kunde förloras, om handeln sköttes på ett med hänsyn till allmän ordning eller i andra afseenden olämpligt sätt.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kronobergs län håller före, att, därest på lagstiftningens väg ansåges böra vidtagas verksamma åtgärder till nykterhetens främjande på det område, om hvilket här vore fråga, inga synnerliga betänkligheter borde möta däremot, att *all* försäljningsrätt, som icke nödvändigtvis funnes böra i denna deras egenskap tillkomma tillverkare af ifrågavarande slags drycker, gjordes beroende af särskildt för viss tid eller bestämdt tillfälle meddeladt tillstånd. Genom sådant tillvägagående komme denna handels behöriga och ändamålsenliga utöfvande att i möjligaste vidsträckta omfattning blifva underkastad en direkt och fortgående kontrollerande uppmärksamhet från de kommunala och administrativa myndigheternas sida. För hvarje gång, tillstånd skulle meddelas eller förnyas, kunde de omständigheter och synpunkter, som funnes böra inverka på frågans

bedömande, göras i allo gällande. Och Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig icke hafva anledning befara, att nyssnämnda myndigheter skulle vidtaga åtgärder eller förfoganden, hvarigenom den maldrycks-konsumerande allmänhetens befogade anspråk och önskemål, att försäljningsväsendet ordnades så, att möjlighet förefunnes att få det sunda och berättigade behovet af vin och maldrycker på bekvämt sätt fyllt, komme att åsidosättas eller tillspillogifvas. Därest tillstånd, såsom nämnts, erfordrades för rätt till bedrivande af ifrågavarande slags dryckesförsäljning, vunnes jämväl den enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning obestriddliga fördelen, att denna försäljning blefve skild från annan handel i alla de fall, där icke vederbörande myndigheter funne sådan förenad affärsrörelse lämpligen böra och kunna af samma person utöfvas.

Mot en sådan lösning af frågan, att för all försäljning till afhämtning af maldrycker skulle fordras särskildt tillstånd, anföra kommitterade hufvudsakligen, att det ej gärna kunde fordras tillstånd för partihandel med maldrycker, då dylik handel med brännvin finge bedrivas utan tillstånd. De erinna dock själfva, att hos oss ej förekommer någon verklig partihandel med maldrycker annat än i enstaka undantagsfall mellan tillverkare och återförsäljare, utan åsyfta de med uttrycket partihandel försäljning af öl i parti å 20 å 30 liter, hvilket senare anses vara det största belopp, som ett hushåll på landet kunde för sitt behof på en gång inköpa och hinna förbruka, medan dryckerna ännu vore njutbara.

Af hänsyn till någon verklig partihandel med maldrycker behöfves säkerligen icke någon gräns vare sig vid 20 eller 30 liter, och lika sannolikt är, att gränsens höjande till 20 liter ej skulle utrota det salningsofог, som nu flerstädes bedrivnes. Med afseende härå och på de skäl, som, enligt hvad af nyss lämnade redogörelse framgår, af vissa myndigheter anförts, anser jag det vara riktigast att taga steget fullt ut och föreskrifva, att ingen utom de i 12 § omnämnda personer må till afhämtning försälja maldrycker utan särskildt tillstånd.

Den nuvarande s. k. tioliters-förordningen gäller endast för landsbygden, och har jag med hvad jag hittills anført angående afhämtningsförsäljningens ordnande egentligen åsyftat förhållandena på landsbygden. Nästa fråga blir alltså, huru samma förhållanden böra ordnas för *städerna*. Kommitterade hafva i detta afseende föreslagit, att samma bestämmelser skulle blifva gällande för stad som för landsbygd, och såsom skäl härför anført, att det, såsom af myndigheternas till kommittén inkomna utlåtanden framginge, på många ställen, särskildt i de större städerna, visat sig, att

nu gällande bestämmelser om rätt att meddela förbud mot fortsatt försäljning varit otillräckliga att förebygga missbruk vid försäljningen, alldenstund denna rättighet icke medgåfve möjlighet att förhindra vare sig att försäljningsställen inrättades i stadsdelar, där de endast med stor svårighet kunde öfvervakas, eller det ej ovanliga förhållandet att, sedan en handelsidkare förbjudits fortsätta försäljning, annan, af honom beroende person i eget namn, men i själfva verket för den förres räkning, återupptoge eller fortsatte rörelsen på samma sätt som förut.

Två af kommitténs ledamöter hafva reserverat sig mot kommitténs beslut i denna del och därvid anført, att man måste förutsätta, att ansökan från handelsidkare om sådant tillstånd i regel icke skulle komma att afslås i andra fall, än när alldeles särskilda omständigheter därtill föranledde, såsom då den sökande uppenbarligen vore ovärdig eller olämplig att utöfva rättigheten eller då den lokal, i hvilken rörelsen skulle bedrifvas, vore belägen i sådan stadsdel, där nödig uppsikt öfver försäljningen icke kunde hållas; men om förordningen, såsom sig borde, på sådant sätt tillämpades, syntes antalet försäljningsställen inom stads planlagda område blifva ungefär detsamma, vare sig den nuvarande ordningen bibehölles eller ändrades på sätt kommitterades flertal föreslagit. Häraf följde, att svårigheten för myndigheterna att öfvervaka ölhandeln i båda fallen blefve densamma.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Uppsala och Blekinge län anse städernas föreslagna likställande med landsbygden i detta afseende allt för mycket inkräkta på näringsfriheten, utan att tillräckliga skäl därtill föreläge. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län, som, enligt hvad redan anförts, ställt sig tveksam mot tiolitersgränsens utbytande mot en tjugulitersgräns, och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands och Västerbottens län, som bestämdt afstyrkt detta utbytande, synas med dessa sina yttranden äfven hafva afsett förslaget om den ifrågasatta gränsens införande för städerna. Detta förslag tillstyrkes däremot af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar och Jönköpings län, hvilken senare framhåller, att det ej sällan i städerna förekomme, att en handlande använde sin handelsrätt hufvudsakligen såsom skylt för bedrifvande af ölförsäljning, och att dylika handlandes försäljningslokaler hölles öppna under tider, då stadens utskänkningsställen euiligt utfärdade ordningsföreskrifter vore stängda. Från dessa handelsbodas såg man då ofta folk utkomma med inköpta ölbuteljer, som därefter urdruckes på gatan eller i närmaste portgång. Att ett sådant förhållande verkade störande på allmän ordning och sedlighet vore uppenbart, och

det vore därför önskligt, att för denna handel erfordrades tillstånd af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som säkerligen icke skulle vägra någon ordentlig handlande sådant, men, därest ölförsäljningsrättigheten missbrukades, kunde äga rätt att förbjuda densamma.

Såsom tillstyrkande torde man ock få räkna Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Kronobergs samt Göteborgs och Bohus län redan anförda yttranden.

Svenska bryggareföreningens styrelse har uttalat sig emot kommitténs förslag i denna del. Styrelsen anser, att de missbruk vid ölhandeln, mot hvilka klagomål höjts, borde kunna städfas genom den myndigheterna tillerkända förbuds-rätten, synnerligast om därjämte infördes af kommittén föreslagen beslagsrätt vid olaga ölhandel. Fördelen af det utaf kommittén föreslagna nya systemet med tillstånd till ölhandel i städerna vore sålunda hvad gagnet för ordningens och nykterhetens sak vidkomme ingen. Däremot skulle därigenom de offentliga myndigheternas befogenhet att utöfva förmynderskap öfver en borgerlig näring alltför långt utsträckas. Denna ej af hittills förekommande missförhållanden tillräckligt motiverade inskränkning i näringsfriheten komme sannolikt att gifva anledning till nya oegentligheter och i många fall till kränkning af enskildes rätt. Äfven om man hyste det största förtroende till myndigheternas vilja att skipa rättvisa, vore det dock mycket tvifvelaktigt, huruvida de i detta fall ägde förmåga att fullt opartiskt kunna bedöma enskild näringsidkares berättigade intressen. Missnöjet skulle säkerligen på många håll i landet blifva mycket stort.

Vid öfvervägande af de skäl, som sålunda anförts för och emot förslaget att göra handeln med maltdrycker äfven i städerna beroende af särskildt tillstånd, har jag funnit de skäl, som tala för en sådan åtgärd giltigare. Inför man en dylik grundsats i fråga om landsbygden utan afseende å den myckenhet, försäljningsrätten afser, lärer man böra tillämpa samma grundsats äfven beträffande städerna.

Hvad hittills anförts angående försäljning till afhämtning afser egentligen maltdrycker. Handeln med vin på landsbygden torde för närvarande vara af ytterst ringa betydelse, hvaremot denna handel säkerligen är af synnerligen stor vikt för en mängd detaljhandlande i städerna. Denna handel hade, yttra kommitterade, icke varit föremål för några anmärkningar i fråga om det sätt, hvarpå den bedrefves, och anledning att stadga inskränkingar beträffande denna handel syntes därför ej förefinnas. Men då lagstiftningens ändamål vore nykterhetens befrämjande, vore ju ett stadgande, som bunde maltdryckshandeln vid vissa restriktioner, men lämnade handeln med den alkoholstarkare

varan, vinet, fri, i och för sig onaturlig och kunde lätt skapa ett sådant tillstånd, att förbrukningen af billiga och dåliga viner trädde i stället för ölförbrukningen, en fara, som man syntes böra på allt sätt förebygga. För öfrigt torde väl äfven här gälla hvad förut sagts om maltdryckshandeln, att myndigheterna sannolikt ej komme att vägra tillstånd åt den, som redan på ordentligt sätt utöfvade sin vinhandelsrörelse; och de, som ville öppna en ny sådan, men förvägrades tillstånd därtill, kunde ej därmed anses kränkta i någon sin rätt. Kommitterade förordade därför, att vinet skulle i förevarande afseende likställas med maltdryckerna.

Af liknande skäl, som dem, kommittén åberopat, har äfven jag ansett mig böra föreslå, att samma bestämmelser, som föreslagits rörande försäljning till afhämtning af maltdrycker, också skola gälla om sådan försäljning af vin.

Genom de anordningar, som sålunda af mig föreslagits, vinner man, att all handel med alkoholhaltiga drycker kommer under myndigheternas kontroll, hvilket, med afseende å den stora betydelse för ordning och nykterhet, som kontrollen och förbrukningen af ifrågavarande drycker äger, icke kan anses opåkalladt. Att myndigheterna skulle komma att obehörigen missbruka denna sin kontrollerande makt, torde i själfva verket lika litet behöfva befaras som man med fog kan påstå, att detta hittills skett i de afseenden, där redan nu en sådan makt ligger i deras händer.

Kommittén, som utförligt behandlat den flera gånger inom Riksdagen omdebatterade frågan, huruvida handel med ifrågavarande drycker bör få förenas med annan handel, har på anförda skäl, hvilka synas mig bindande, uttalat sig emot ett ovillkorligt förbud i sådant afseende.

Ifall, på sätt det föreliggande förslaget afser, rätten till försäljning för afhämtning i regel göres beroende af särskildt tillstånd, synes införande af ett sådant förbud vara än mindre påkalladt, då ju tillstånd kan förvägras i fall, då missbruk befaras, och därjämte enligt förslaget meddeladt tillstånd till sådan försäljningsrätt skulle kunna när som helst återkallas.

Tillstånd att försälja till afhämtning skulle enligt förslaget sökas och ansökning därom handläggas på i hufvudsak enahanda sätt som angående ansökan om rättighet till utskänkning är föreskrifvet. Dock har i fråga om stad den skillnad ansetts böra göras, att beträffande försäljning till afhämtning endast magistraten, men icke stadsfullmäktige skulle behöfva höras, innan ansökningen af Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgöres. Skälet härtill har varit, att det skulle medföra alltför stort besvär och tidspillan, åtminstone i de större städerna, ifall stads-

tullmäktige skulle vara pliktige yttra sig om hvarje dylik ansökan. Och att meddela olika föreskrifter för olika städer har icke ansetts lämpligt.

Hvad särskildt beträffar Stockholm, torde magistratens hörande böra lika litet i nu ifrågavarande ärenden som i ärenden rörande beviljande af utskänkingsrättigheter ifrågakomma.

Ansökan om utskänkingsrätt skall enligt 7 § i förslaget ingifvas före utgången af augusti månad, så att alla dylika ansökningar sedan kunna på en gång behandlas af myndigheterna. En sådan tidsbestämelse torde däremot ej vara behöflig för ansökan om rätt till afhämtning, utan synes dylik ansökan böra få göras när som helst under året.

Förslagets bestämmelser angående *försändning* af vin och malt-drycker äro i hufvudsak desamma, som nu efter utfärdandet af kungörelsen den 28 november 1902 äro gällande. Med anledning af en utaf Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län den 23 september 1903 gjord underdånig framställning hafva dock ett par mindre ändringar föreslagits, nämligen att den förteckning, som utköraren af dryckerna skall medföra, äfven skall upptaga dagen, när dryckerna skola aflämnas, samt vara underskrifven af tillverkaren eller hans befullmäktigade ombud, hvartill dock utköraren naturligtvis ej bör få användas.

Försäljning
genom kring-
föring.

Försäljning genom *kringföring*, som redan nu endast får förekomma i stad, har enligt förslaget inskränkts såtillvida, att den ej utan vederbörligt tillstånd får bedrifvas utom stads planlagda område och i intet fall af annan än tillverkaren, samt att försäljningen ej heller må ske annorledes än inomhus och till därstädes boende. Förbudet att utöfva försäljningen annorledes än inomhus är hufvudsakligen en ordningsföreskrift. Beträffande stadgandet att endast tillverkare må bedrifva försäljning genom kringföring, hvilket äfven kommitterade föreslagit, yttra dessa, att detta stadgande betingats af åtskilliga skäl, hvilka hänföra sig till såväl producenternas som konsumenternas intressen. Af hänsyn till producenternas intresse hade det ansetts rättvist och billigt, att, då försäljningen till afhämtning och till försändning kringgårdats med restriktioner, som syntes komma att inskränka användningen af dessa försäljningssätt, tillverkare i fråga om försäljningen genom kringföring befriades från en ofta besvärlig konkurrens med öltapparne. Å andra sidan njöte konsumenterna däraf otvifvelaktigt fördelen att af tillverkare blifva försedda med bättre varor än af öltapparne, hvilka, för att bestå i konkurrensen, ofta tillhandahölle varor af sämre slag. Och slutligen syntes det vara gifvet, att man från tillverkarnes sida mindre hade att befara öfverträdelse eller kringgående af lagstadgade föreskrifter, då risken för dem af sådant förfarande måste vara betydligt större än för andra säljare.

Hittills hafva maltdryckstillverkarne, fastän försäljningsförordningen ej torde lämna något direkt stöd härför, ansetts oförhindrade att utan tillstånd vid bryggeriet till afhämtning eller genom kringföring, i den mån sådan varit tillåten, försälja maltdrycker, till hvilken myckenhet som helst, äfven i fall dessa tillverkats vid annat bryggeri. Detta förfarande hafva kommitterade velat högst betydligt inskränka. De anse nämligen sådant i regel icke böra få äga rum, utan vilja endast undantagsvis, såsom då tillverkare drabbats af en oförskylld olyckshändelse, som för honom omöjliggör att med egna tillverkningar fylla sina kunders behof, medgifva tillverkare att genom kringföring förse kunderna med andra varor, liknande hans egna, under den tid, som är erforderlig för det åkomna felets afhjälpande. Detta skulle dock endast få ske i städerna.

Om rätt för tillverkare att försälja af annan tillverkade drycker.

Öfver denna fråga hafva Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings, Hallands, Skaraborgs, Värmlands och Västerbottens län yttrat sig. De tre förstnämnda anse, att den ifrågavarande rättigheten bör gälla äfven kringföring å landsbygden, Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län därjämte, att rättigheten äfven bör omfatta försäljning till afhämtning på tillverkningsstället. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands och Västerbottens län anse däremot den uppställda skillnaden mellan drycker af egen och annans tillverkning vara obehöflig eller ledande till missbruk och förvecklingar, som borde, så vidt möjligt vore, förebyggas.

Svenska bryggareföreningens styrelse har i sin förenämnda skrifvelse framhållit den orättvisa, som det föreslagna stadgandet skulle innebära för de på landet belägna bryggerierna, äfvensom påpekat de konsekvenser, hvartill kommitterades förslag skulle leda, då en tillverkare i stad visserligen skulle vara berättigad skicka hem maltdrycker till en kund i staden, men denne ej finge afhämta den köpta drycken ens om han bodde i närmaste gård, äfvensom att bryggaren ej skulle kunna förse sina utom staden boende kunder med maltdrycker. Samma styrelse omförmäler ock, att i handeln förekomme vissa specialtillverkningar af maltdrycker såsom pilseneröl och porter, hvilka på grund af dels sin relativt ringa omsättning och dels den mera fulländade tekniska inredning, framställning af desamma kräfde, icke kunde tillverkas på hvilket bryggeri som helst, hvarför dylika drycker ofta fördes i kommission från andra bryggerier inom landet; inga klagomål från nykterhetsvännernas sida hade blifvit riktade särskildt mot dessa drycker. Styrelsen ansåge därför, att en bryggare borde äga få rätt att under omständigheter, som närmare pröfvades af Kungl. Maj:ts befallnings-

hafvande, få för viss tid i sänder föra i handeln maltdrycker af annat bestämdt bryggeris tillverkning; det vore knappast ens tänkbart, att ett sådant stadgande skulle vara till men för nykterheten.

Då under nuvarande förhållanden ett bryggeri till följd af den på tillverkningen lagda skatten ej kan drifvas blott för att utgöra skylt för en äfven i stor skala bedrifven handel med annat bryggeris tillverkning, anser jag billigheten tala för bryggareföreningens framställning i denna punkt. I förslaget har därför införts en bestämmelse, enligt hvilken Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle äga att på ansökning lämna tillverkare af maltdrycker tillstånd att till afhämtning eller genom kringföring försälja af annan tillverkad sådana drycker, dock endast i den omfattning och under de villkor, som skulle gälla för dylik försäljning af maltdrycker af egen tillverkning.

*Sterbhusdel-
ägares försälj-
ningsrätt.*

I olikhet mot hvad förhållandet är inom brännvinslagstiftningen, äger ingen, som erhållit tillstånd till en utskänkings- eller annan försäljningsrättighet med vin eller maltdrycker, att i något fall öfverlåta densamma på annan person, och i öfverensstämmelse härmed upphör försäljningsrätten i och med innehafvarens frånfälle. Tydligt är, att ett dylikt förhållande kan medföra afsevärd förlust för den af lidnes stärbhusdelägare och stundom äfven bereda allmänheten stor olägenhet i följd af det dröjsmål, som kan uppstå, innan ny rättighet hinner anskaffas. Med afseende härå har kommittén föreslagit införande af bestämmelser, enligt hvilka sterbhusdelägare skulle äga att under viss tid efter rättighetsinnehafvarens död fortsätta rörelsen.

Till ledning för de härutinnan föreslagna bestämmelserna hafva tjänat de i den nu gällande brännvinsförsäljningsförordningen (§ 15), meddelade föreskrifter i enahanda afseende. Då det förefallit oegentligt, att en rättighet, som beviljats för tre år, ovillkorligen skulle upphöra redan vid slutet af det försäljningsår, under hvilket innehafvaren afled, och de för dylik längre tid beviljade rättigheterna i regel fordrade ganska stora anordningar och ej obetydligt kapital, har kommittén ansett billigt, att, om eljest lämplig person kan anskaffas att förestå rörelsen, denna må få utöfvas till utgången af den bestämda tid, för hvilken den blifvit beviljad. Beträffande rättigheter, som beviljats endast tills vidare, har kommittén föreslagit en respittid af tre månader sedan bouppteckning efter den döde upprättats, motsvarande tiden för urarfvagörelse.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed hafva i förslagets 18 § införts bestämmelser i angifna syfte; dock har den tid, under hvilken

stärbusdelägare skulle äga utöfva en tills vidare beviljad rättighet, ansetts lämpligen böra begränsas till tre månader efter dödsfallet. Detta hufvudsakligen för att förebygga ovisshet från de öfvervakande myndigheternas sida, huruvida en rättighet existerar eller ej. Att i de fall, som med den nya paragrafen afses, rörelsen utöfvas på stärbusdelägarnes ansvar faller af sig själf.

Då förenämnda bestämmelser icke böra äga tillämpning å de af järnvägsstyrelsen meddelade rättigheter, har i förslaget undantag därutinnan gjorts.

På vissa håll har ifrågasatts, huruvida icke rätt borde medgifvas stärbusdelägarna att öfverlåta rättigheten till annan efter ansökan hos Kungl. Maj:ts befällningshafvande. Då emellertid därigenom de kommunala myndigheterna skulle i viss mån beröfvas den pröfningsrätt, som eljest tillkommer dem i förevarande frågor, har jag ej ansett lämpligt tillstyrka en sådan anordning.

Redan för närvarande äro åtskilliga *ordningsföreskrifter* gemensamma för förordningarna angående försäljning af brännvin samt vin och maltdrycker. Då förhållandena emellertid utan tvifvel påkalla, att åtskilliga ordningsföreskrifter, som endast gälla brännvinsförsäljningen, utsträckas äfven till vin- och maltdrycksförsäljningen, hafva i förslaget ytterligare upptagits vissa dylika föreskrifter, antingen oförändrade eller med vissa jämkningar. Hit höra till en början i 19 och 20 §§ införda bestämmelser om försäljningsställes belägenhet äfvensom besiktheten af rummen i lokal, afsedd för utskänkningsrörelse, och besiktning af sådan lokal. Att lämna liknande bestämmelser angående lokal för annan försäljning synes ej lämpligt, då sådan försäljning kan vara förenad med annan handel. Vidare höra hit förbud emot utlämnande af vin- eller maltdrycker från försäljningsställe eller tillåtande af att sådana drycker förtäras på utskänkningsställe under tid, då försäljningen där är förbjuden (23 §), äfvensom en i 26 § 2 mom. införd bestämmelse, att ett exemplar af förordningen skall finnas anslaget i utskänkningsrummet, hvartill fogats en föreskrift, att jämväl en afskrift af det för rörelsens innehafvare utfärdade tillståndsbrevet där skall finnas anslaget. I 27 § har intagits en bestämmelse, motsvarande 31 § i nu gällande brännvinsförsäljningsförordning, dock att hvad i sistnämnda förordning finnes stadgadt om förbud för brännvinsutdelning vid auktioner eller vid handel med lappbefolkningen i förslaget uteslutits.

Ordningsföreskrifter.

I Riksdagen väcktes år 1897 en motion, i hvilken anfördes, bland annat, att försäljningen af vin och maltdrycker till afhämtning i *stad*

visat sig lätt leda till oordningar och främja dryckenskap. Genom sådan försäljning bereddades nämligen tillfälle för den mindre ordentliga befolkningen att under sön- och helgdagar samt på aftnarne, då brännvinsutskänkningsställena vore stängda, från vissa, till och med nattetid öppna ölförsäljningsställen inköpa buteljeradt öl, som sedermera, i stora kvantiteter, af kunderna förtärdes, vanligen på någon närbelägen, öppen plats. På sätt af uttalanden från rikets två största städer framginge, bedrefves därvid ej sällan stort ofog. Riksdagen beslöt med anledning af motionen den 15 maj 1897 en underdånig skrifvelse, i hvilken yttrades, bland annat, följande.

I följd af stadgandena i 7 kapitlet 3 § strafflagen finge vanliga handelsbodas ej hållas öppna å sabbatstid. Det vore således endast i matvarubodar eller å ölförsäljningsställen, vin eller maldrycker för närvarande å sabbatstid finge i bod till afhämtning försäljas. Bibehållandet af rätten härtill syntes icke vara för afnämarnes af behofvet påkalladt; och det kunde ej heller vara af nöden, att vin eller maldrycker finge å afton eller nattetid inköpas till afhämtning. Riksdagen ansåge fördenskull de i motionen angifna förslag, hvilka syntes ägnade att i väsentlig mån afhjälpa de olägenheter, som försäljningen af vin och maldrycker till afhämtning för närvarande syntes medföra i städerna, förtjäna synnerlig uppmärksamhet och vara värda att upptagas i lagstiftningen. Med afseende å särskilda lokala förhållanden torde därvid den tid af dygnet, då försäljningen i fråga ej skulle få äga rum, kunna bestämmas olika för olika städer och äfven för olika delar af samma stad.

På grund af hvad sålunda i ämnet anförts, anhöll Riksdagen, det täcktes Kungl. Maj:ts vidtagna den förändring i 1885 års förordning, att i stad dels försäljning i bod af vin och maldrycker till afhämtning icke finge äga rum å sabbatstid och dels Kungl. Maj:ts befallningshafvande berättigades att, på framställning af kommunalmyndighet eller efter dess hörande, förbjuda försäljning i bod af vin och maldrycker till afhämtning under viss tid af dygnet, hvilken tid kunde bestämmas olika för olika stadsdelar.

Öfver denna Riksdagens skrifvelse infordrades utlåtanden från samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilka yttranden finnas refererade i kommitterades betänkande. Blott tre befallningshafvande, nämligen de i Uppsala, Hallands och Västmanlands län, afstyrkte förslaget i dess helhet. Öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län afstyrkte förslaget, i hvad detsamma afsåge, att försäljning i bod af vin- och maldrycker till afhämtning icke finge äga rum å sabbatstid. Öfrige Kungl. Maj:ts befallningshafvande

antingen tillstyrkte förslaget eller förklarade sig icke hafva något att däremot erinra.

Kommitterade förklara sig anse yrkandena på inskränkning uti tiden för annan försäljning än utskänkning vara befogade i fråga om såväl land som stad. Lämpligt hade dock syntts att beträffande landet stadga en något tidigare stängningstid af försäljningsställena, särskildt emedan därigenom stadgandena kommit i öfverensstämmelse med hvad som gällde angående utskänkning af brännvin. Den omständighet, att, på sätt öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län anmärkt, vederbörlig kontroll svårigen kunde utöfvas däröfver, att icke i matvarubodar, som finge hållas öppna huru lång tid af dygnet som helst, äfven maltdrycker försåldes efter den i lag föreskrifna tiden, blefve icke af vidare betydelse, då vederbörande myndigheter, hvilka beviljat tillstånd till dryckesförsäljningen, erhöle makt att när som helst, således ej blott då missbruk däraf bevisligen ägt rum, återkalla det gifna tillståndet. Då emellertid förhållandena å någon ort eller i vissa särskilda fall kunde påkalla en längre eller kortare försäljningstid än den i allmänhet stadgade, hade, likasom i 1885 års förordning, äfven i kommitterades förslag införts bestämmelse därom, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande ägde förordna om försäljningstidens inskränkning eller utsträckning. Sådant förordnande kunde gifvas i allmänhet, beträffande en viss rättighet eller för visst bestämdt tillfälle.

Hvad nu vore sagdt gällde försäljning å hvardagar. Å sön- och helgdagar syntes försäljningstiden böra ytterligare inskränkas. Kommitterade hade sålunda i sitt förslag bibehållit det nu gällande stadgandet, att utskänkning af vin eller maltdrycker icke vore tillåten under det allmän gudstjänst i församlingens kyrka hölles. Att för utskänkning i vidare mån genom allmänt stadgande inskränka tiden syntes icke vara lämpligt. Annan försäljning syntes däremot kunna å sön- och helgdagar helt och hållet förbjudas på landet samt tillåtas i städerna endast så lång tid, som erfordrades för att familjer skulle kunna, på sätt numera särskildt bland de mindre bemedlade vore vanligt, på morgonen inköpa sitt dagsbehof ej blott af mat, utan äfven af drycker. För sådant ändamål hade en bestämmelse, att försäljningsställen finge hållas öppna och kringföring till försäljning bedrifvas till klockan 10 på förmiddagen, ansetts göra tillfyllest.

Kommitterade hafva därjämte föreslagit, att sistnämnda tidsbestämmelse skulle gälla jämväl beträffande försändning af försålda vin och maltdrycker. Detta med hänsyn därtill, att icke, såsom ej sällan

vore fallet, ölvagnar såväl i stad som på landsbygden måtte kringköras hvilken tid som helst under helgdagar, något som onekligen verkade mycket störande. Sådan försändning torde dock böra tillåtas för det, troligen mindre ofta förekommande undantagsfall, att en restauratör å passagerarefartyg behöfde å tid, då försändning i allmänhet icke vore tillåten, få sitt lager af drycker förnyadt. Det vore nämligen obilligt, om så ej skulle få ske, då det ju kunde inträffa, att fartyget allenast å sådan tid anlöpte den hamn, där inköpet skulle verkställas.

I åtskilliga andra fall kunde de ofvannämnda allmänna tidsbestämmelserna för dryckesförsäljning ej rätt väl tillämpas. Så vore det gifvetvis både olämpligt och öfverflödigt att låta desamma gälla utskänkingsrörelse ombord å passagerarefartyg. När sådan rörelse finge utöfvas, bestämdes i allmänhet bäst af fartygets befälhafvare, som hade inseende öfver och intresse af, att ordning ombord å fartyget upprätthölls. Skulle i särskilda fall erfordras af ämbetsmyndighet gifna föreskrifter därom, torde dessa böra lämpas efter behofvet i hvarje förekommande fall.

Undantag måste likaledes göras för järnvägsrestaurationsrörelse samt den utskänkning, som bedrefves af gästgivare och skjutsstationsföreståndare. Den förra vore beroende af det sätt, hvarpå trafiken vore anordnad, och de tider, då tågen gjorde uppehåll för att lämna de resande tillfälle att tillfredsställa sitt behof af mat och dryck; och beträffande den senare kunde man ej gärna förmena en vägfarande att, under hvilken tid af dygnet han anlände till en gästgivaregård eller skjutsstation, därstädes erhålla förfriskningar. Utan någon vidare olägenhet syntes dock för sistberörda rörelse kunna påbjudas, att utskänkning ej finge pågå under det allmän gudstjänst i församlingens kyrka hölles.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län har beträffande kommitténs förslag i sistnämnda punkt erinrat, att enligt kommitterades förslag skulle åt en resande, som å sön- eller helgdag ankomme till skjutsanstalt å landet och där på förhand beställt skjuts sig till mötes för fortsättande af en resa, som kanske ej tålde längre uppskof, än som nätt och jämnt erfordrades för intagande af en mindre måltid, icke kunna, om ankomsten infölle strax efter det den allmänna gudstjänsten i församlingens kyrka börjats, serveras ett glas öl till maten, utan att gästgivaren eller skjutsstationsföreståndaren därigenom gjorde sig skyldig till lagbrott. Ett sådant stadgande syntes orimligt.

Nu ifrågavarande bestämmelser, hvilka i det föreliggande förslaget återfinnas i 22 §, hafva affattats i enlighet med kommitterades

förslag, dock med den jämkning, som förordats af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län. Då det därjämte torde vara uppenbart, att de i paragrafen meddelade föreskrifter icke böra gälla om sådan utskänkning, som afses i 6 § 3 mom., har undantag därutinnan stadgats.

Uti förslaget 24 § 1 mom., hvilket motsvarar 17 § 3 mom., har, i enlighet med hvad kommittén föreslagit, uttrycket »synbarligen öfverlastad» utbytt mot ordet »rusig» i syfte att därmed utmärka äfven en ringare grad af berusning än hvad som ligger i det förra uttrycket, hvarjämte i samma moment tillagts, att vin och maldrycker ej heller från annat försäljningsställe än utskänkingsställe må utlämnas till sådan person, som här är i fråga.

Kommitterade hafva i sitt betänkande afgifvit en utförlig redogörelse för den nu gällande lagstiftningens bestämmelser angående upphörande af en lagligen utöfvad utskänkning eller annan försäljning af vin och maldrycker och funnit dessa bestämmelser, som hufvudsakligen äro grundade på förbudssystemet, vara delvis ofullständiga och i öfrigt synnerligen svåra att tolka och tillämpa. Kommitterade sammanfatta de viktigaste af de med det nuvarande förbudssystemet förbundna olägenheter och svårigheter på följande sätt: förbuds rätt hade onödigtvis stadgats i många fall, där en rätt till återkallelse af meddeladt tillstånd mera skulle hafva varit på sin plats; verkan af ett meddeladt förbud vore mycket olika, i det att ett förbud, som meddelats en utskänkingsidkare, endast afsåge fortsatt utskänkning och endast under ett års tid vore af betydelse, under det att förbud, som meddelats den, som försälde vin eller maldrycker till afhämtning, gällde både sådan försäljning och utskänkning och möjligen äfven försäljning genom kringföring; i många fall kunde förbudets omfattning svårigen bestämmas; en person kunde i fråga om vin och maldrycker förbjudas försäljning till hvilken myckenhet som helst, då han däremot aldrig kunde förbjudas försälja brännvin i myckenhet om 250 liter eller därutöfver; stadgandena om förbuds verkställighet och underställande strede i visst fall mot hvarandra; åt förbuds rätten hade gifvits en utsträckning, som kunde leda till fullkomligt godtycke vid rättens handhafvande, och slutligen verkade förbuden med allt för stor och oförtjänt stränghet mot dem, som därpå drabbades. Förbuden hade ock enligt till kommitterade inkomna upplysningar visat sig medföra blott ringa nytta, enär de mycket lätt kunnat kringgås.

Kommitterade hafva på grund här af funnit sig böra föreslå, att återkallelserätt måtte träda i stället för förbuds rätten öfverallt, där så kunde ske. Hvad åtgärden att återkalla ett meddeladt tillstånd inne-

bure, kunde icke vara föremål för någon tvekan. Återkallelserrätten kunde användas i alla fall, då en rörelse endast med särskildt tillstånd utöfvades, och medförde, då den användes, att den rätt, tillståndet gifvit, upphörde, men ingenting annat.

Dessa nu refererade, af kommitterade uttalade grundsatser hafva tillämpats äfven i det inom departementet utarbetade förslaget.

När ett tillstånd meddelats att gälla »tillsvidare», ligger häruti, att den, som meddelat tillståndet, må kunna återkalla detsamma, när skäl därtill anses föreligga. Uttryckligt stadgande härom har införts i 17 §. Rättighetsinnehafvaren behöfver sålunda icke, för att blifva förlustig sin försäljningsrätt, hafva på något sätt missbrukat densamma, utan anledningarna till återkallelsen kunna vara helt andra, däribland exempelvis att försäljningen, oaktadt den skötes på ett fullt oklanderligt sätt, ändock af andra orsaker visar sig skadlig. Denna återkallelserrätt kan tillämpas mot dem, som erhållit rätt till utskänkning vid järnvägsstationer enligt 8 §, äfvensom emot dem, som erhållit mera tillfälliga rättigheter enligt 9 §, samt mot alla, som undfått tillstånd till försäljning till afhämtning eller genom kringföring.

I fråga om försäljningsrätt, meddelad för viss bestämd tid, således rätt till utskänkning enligt 7 §, kan däremot enligt förslaget återkallelse endast äga rum under den förutsättning, att å utskänkingsstället visa sig oordningar eller att osedlighet där bedrifves och till följd däraf rörelsens innehafvare icke anses vara lämplig att vidare förestå densamma. Denna bestämmelse återfinnes i 28 §.

Med nu anförda två stadganden träffas samtliga rättighetsinnehafvare, som bedrifva sin rörelse på grund af särskildt tillstånd, men ej de, som äro därtill berättigade på annan grund. Förekomma oordningar med anledning af vin- eller maldryckshandel, som bedrifves i sammanhang med brännvinsdetaljhandel, böra stadgandena i förordningen angående försäljning af brännvin tillämpas. Återstå således endast de fallen, att oordningar orsakas af den försäljning, som gästgifvare utöfva, eller af tillverkares försäljning till afhämtning. I förra fallet lämnar 29 § Kungl. Maj:ts befallningshafvande befogenhet att ingripa; i senare fallet finnes ingen annan utväg än att åtala tillverkaren vid domstol, ifall han vid bedrifvandet af försäljningen gjort sig skyldig till lagöfverträdelse, ty att förbjuda en tillverkare att afyttra sin tillverkning kan svårligen ifrågakomma annat än möjligen vid speciella tillfällen, då försäljningen kan medföra särskild fara för oordningar.

Fall kunna förekomma, då beträffande hvarje slag af försäljning

af ifrågavarande drycker ett omedelbart ingripande af de kommunala myndigheterna kan vara önskvärdt till förekommande af oordningar. Ett sådant är det i 30 § åsyftade. Beträffande Stockholm torde dock vidtagande af åtgärd, som där är i fråga, endast böra tillkomma öfverståthållareämbetet.

Stadgandena i nyssnämnda § äro afsedda att ersätta 14 § 1 mom. och 15 § 1 mom. i nuvarande förordning.

Genom ett stadgande, infördt i 31 § 1 mom., har befogenhet lämnats Kungl. Maj:ts befallningshafvande att för visst tillfälle, då oordningar kunna vara att befara, redan på förhand förbjuda bedrifvandet af eljest tillåten försäljning af vin eller maltdrycker eller föreskrifva behöfliga inskränkningar i densamma. En dylik befogenhet synes nämligen, såsom af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län framhållits, icke böra göras beroende däraf, att försäljningen vid föregående tillfällen visat sig föranleda oordningar.

I 31 § 2 mom. äro de stadganden sammanförda, som i 1885 års förordning förekomma i 14 § 4 mom. och 15 § 6 mom., dock med en viss skärpning, ity att förbuden mot försäljningens fortsättande vid tillfället enligt förslaget kunna utfärdas omedelbart utan föregående erinran från krono- och polismyndighet, hvarjämte förbudsrätten utsträckts att gälla äfven inom stads planlagda område.

Hvad angår *ansvarsbestämmelserna* i förslaget, har ansvaret för oloflig försäljning af vin eller maltdrycker (33 §), såvidt angår tredje och följande resor, icke oväsentligt skärpts. Erfarenheten vittnar nämligen noggsamt därom, att det nu stadgade ansvaret, som vid än så många gånger upprepad förbrytelse, där den ej sker å sön- eller helgdag, stannar vid högst 200 kronors böter, icke är för sitt ändamål tillräckligt. Kommittén föreslog en höjning i straffet för fjärde gången eller oftare upprepad förseelse till 500 kronors böter. Samtidigt föreslogs emellertid den lindring, att böterna icke blott vid första utan ock vid följande resor skulle vid synnerligen mildrande omständigheter kunna nedsättas till 5 kronor. För min del har jag i likhet med åtskilliga af de myndigheter, som yttrat sig öfver förslaget, ansett, att, om hithörande bestämmelser skola erhålla nödig effektivitet, ansvaret för ifrågavarande förbrytelser bör skärpas utöfver hvad kommittén föreslagit, dock synes straffet böra hållas något lägre än hvad som ansetts böra gälla för oloflig försäljning af brännvin. I enlighet härmed har enligt förslaget dels minimum för första resan oloflig försäljning af ifrågavarande drycker höjts från 5 till 10 kronor, dels ansvaret för tredje gången föröfvad

Ansvarsbestämmelser.

olofflig försäljning af sådana drycker föreslagits till böter från 100—300 kronor (nu 100—200 kronor) samt för fjärde eller följande resor från 300—500 kronors böter eller fängelse i högst sex månader. Däremot har den af kommittén föreslagna sänkningen af bötesminimum för upprepad förbrytelse uteslutits.

Den i nu gällande förordning förekommande bestämmelsen, att, där olofflig försäljning förekommer å sön- eller helgdag, böterna skola ökas intill visst belopp, lämpar sig icke att bibehålla, ifall fängelse kommer att ingå i strafflatituden. I likhet med hvad som skett i förslaget till brännvinsförsäljningsförordning, har däremot föreslagits en bestämmelse, att, därest förbrytelsen begås å sön- eller helgdag, detta skall anses såsom en försvårande omständighet.

Enahanda ansvar, som föreslagits för olofflig försäljning af vin- och maltdrycker, har, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad kommittén föreslagit, stadgats äfven för den, som öfverskrider en honom meddelad, på ett eller annat sätt inskränkt rättighet till försäljning af vin eller maltdrycker eller utöfvar försäljning på annat ställe än medgifvet är eller bedrifver försäljning medelst kringföring på annat sätt än i 15 § föreskrifves, liksom ock för den, som, oaktadt återkallelse af honom beviljad försäljningsrätt eller förbud mot dess fortsättande, i strid däremot fortfar med försäljningen (34 §). Visserligen är sant, att den, som bedrifver försäljning utan någon som helst rätt, principiellt sedt, gör sig skyldig till en svårare förbrytelse än den, som missbrukar en honom gifven rätt. Men, såsom kommitterade erinrat, kan i själfva verket missbruk af försäljningsrätt framträda under former, som med hänsyn till den skada för nykterhet och ordning, som därigenom åstadkommes, äro fullt jämförliga med den fullständigt oberättigade försäljningen. Särskildt har detta, såsom ock af kommitterade med rätta framhålles, ofta visat sig i fråga om öfverskridande af rätt att allenast vid måltid åt spisande gäster utskänka maltdrycker och af gästgifvares och skjutsstationsföreståndares rätt till utskänkning af sådana drycker åt vägfärande. Och icke heller i andra fall, som här äro i fråga, synes någon obillighet ligga i att tillämpa samma strafflatitud, som föreslagits i 33 §.

Straffbestämmelser för de i 34 § afsedda förseelser förekomma i den nuvarande förordningen på flera spridda ställen, såsom i 12 § 1 mom. tredje stycket samt 3 mom. i samma § äfvensom i 15 § 5 mom.

Hvad särskildt angår öfverträdande af meddeladt förbud, stadgar den nuvarande förordningen för sådant fall böter till dubbelt belopp mot hvad eljest är föreskrifvet. Då öfverträdande af ett gifvet förbud naturligen i allt fall är att anse såsom en synnerligen försvårande om-

ständighet, har, med hänsyn jämväl till de för vissa fall afsevärdt skärpta straffsätserna, nämnda bestämmelse i det föreliggande förslaget, liksom i kommitténs, uteslutits.

35 § 1 mom. i förslaget motsvarar 13 § första och andra styckena i nuvarande förordning. 2 mom. i 35 § likställer utdelning af vin eller maltdrycker i öppen salubod (eller tillhörande lägenheter) för handel med andra varor än vin eller maltdrycker, eller vid torghandel, med oloflig försäljning af sådana drycker.

Ansvarsbestämmelsen i 36 § refererar sig till 14 och 16 §§ i förslaget. Bestämmelsen motsvaras delvis af 13 § sista stycket i nu gällande förordning.

37 § motsvarar i sak 12 § 1 mom. andra stycket i samma förordning.

38 §, som är till innehållet ny, är hämtad från kommitténs förslag. Enligt denna § skulle den, som gör sig förfallen till förbrytelse, belagd med straff i något af de i paragrafen omförmälda lagrum, och förut undergått bestraffning för förbrytelse mot ett annat af dessa lagrum, anses och straffas såsom för upprepad förbrytelse, förutsatt naturligen att de allmänna förutsättningarna i öfrigt för återfall i brott äro för handen. Stadgandet, som synes ägnadt att undanröja en eljest möjligen uppkommande ovisshet om rätta tolkningen af ifrågavarande bestämmelser i förevarande afseende, har emellertid egentligen betydelse med afseende å 34 §, å ena, samt 33, 35 och 37 §§, å andra sidan. Därutinnan medför nämligen bestämmelsen en skärpning, som dock med hänsyn till hvad jag förut anfört i fråga om den helt och hållet olofliga försäljningen, å ena, samt missbruket af den tillåtna försäljningen, å andra sidan, knappast torde kunna anses innebära någon öfverdrifven stränghet.

Mot den af kommitterade föreslagna beslagsrätten vid oloflig försäljning af maltdrycker hafva betänkligheter framställts af åtskilliga bland de myndigheter, som uttalat sig öfver förslaget. Den viktigaste af dessa betänkligheter, som särskildt framhållits af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län, synes vara den svårighet, att icke säga omöjlighet, som utan tvifvel åtminstone på landsbygden ofta skulle göra sig gällande, att på lämpligt sätt afyttra beslagtagna drycker af ifrågavarande slag. Med hänsyn härtill har jag icke ansett mig kunna förorda införande i förordningen af den föreslagna bestämmelsen. I ett par särskilda fall, som jag strax skall omförmäla, torde dock beslagsrätt böra stadgas. Syftet härmed är emellertid ett helt annat än det, som här är i fråga.

39 § i förslaget är till innehållet öfverensstämmande med 12 § 2 mom. i nuvarande förordning, dock att stadgandet, med afseende därå

att förslaget afhandlar äfven försäljningsrättigheter, som ej bero af särskildt tillstånd, begränsats till de fall, då sådant meddelats.

Straffbestämmelserna i 40 §, hvilka afse försäljning å otillåten tid, motsvara stadgandet i 17 § 5 mom. af nu gällande förordning, dock med en höjning af straffets maximum från 30 till 50 kronor, en höjning, som jämväl af kommittén föreslagits. Att förbrytelse mot 23 § bör vara underkastad enahanda ansvar som nyssberörda förseelse torde vara själfallet.

41 § stadgar straff för saluhållande af vin eller maldrycker, som äro försatta med något för hälsan skadligt ämne eller med sackarin; och har straffet föreslagits till böter från och med 5 till och med 50 kronor. För dessa fall har, i öfverensstämmelse med hvad i motsvarande fall gäller enligt brännvinsförsäljningsförordningen, stadgats, att de till salu hållna varorna äfven skola vara underkastade beslag och förbrutna. Att de förut omförmälda i fråga om den af kommittén föreslagna beslagsrätten uttalade betänkligheter här icke förefinnas är gifvet.

I nyssnämnda § hafva öfverträdelser af de i 20, 25 och 26 §§ af förslaget meddelade ordningsföreskrifter äfvenledes belagts med ansvar af 5—50 kronors böter. Hvad beträffar förseelser mot 25 § och 26 § 1 mom., hvilka redan i nuvarande förordning äro belagda med straff, innefattar den föreslagna latituden en höjning i förhållande till det nuvarande straffet, hvilket — utgörande allenast 5 kronor — synes vara alltför lågt. Motsvarande höjning föreslogs äfven af kommittén för förseelser af likartad beskaffenhet.

Den ändring, som vidtagits i 42 §, jämförd med 25 § 1 mom. i den nuvarande förordningen, betingas af de ändrade straffatituderna för de i 33—35 §§ och 37 § första punkten omförmälda förbrytelser.

43 § svarar emot 16 § 2 mom. i nu gällande förordning. Kommittén har beträffande här förutsatta fall föreslagit, att förutom husbonde jämväl den, som begått förseelsen, skulle därför stånda ansvar. I vissa fall synes emellertid en sådan bestämmelse kunna lända till alltför stor stränghet. Den återfinnes icke heller vare sig i brännvinsförsäljningsförordningen eller i förordningen om tillverkning och beskattning af maldrycker, hvilka båda författningar äga ett stadgande, motsvarande 16 § 2 mom. i nuvarande förordning om försäljning af vin och maldrycker m. m.

Innehållet i 44 § återfinnes i 21 § 2 mom. af nyssnämnda förordning, med det tillägg, som betingas af den nya bestämmelsen i 41 § 2 mom.

45 § är lika lydande med 20 § i nuvarande förordning.

Den nya förordningen är afsedd att träda i kraft den 1 januari 1906, dock att densamma, såvidt rörer ansökning om förvärfvande af andra rättigheter än sådana, hvilka beviljas på grund af 3 § i nu gällande förordning, äfvensom i hvad angår sättet för handläggningen af sådan ansökan, skulle äga omedelbar tillämpning.

Öfvergångsstadganden.

För att reglera öfvergången till de nya bestämmelserna och klar-göra den nya författningens ställning till rättigheter, som före dess ikraftträdande beviljats, torde äfven vissa andra öfvergångsstadganden böra meddelas.

Enligt hvad åtskilliga af högsta domstolen meddelade utslag gifva vid handen, blefvo genom 1874 års förordning angående försäljning af här ifrågavarande drycker dessförinnan meddelade rättigheter till utskänkning af vin eller maldrycker icke upphäfd; och, sedan 1885 års förordning utkommit, förklarade Kungl. Maj:t i nådig skrifvelse den 2 april 1886 — på förfrågan, huruvida genom sistnämnda förordning kunde anses stadgadt, att före 1874 års utgång meddelade rättigheter till utskänkning af vin eller maldrycker vore genom samma förordning upphäfd — att med förordningen icke afsåges att upphäfva förut i laga ordning förvärfvade rättigheter att till förtäring på stället sälja icke spirituösa drycker. Det lär derför få anses billigt, att dessa rättigheter icke genom ny författning omintetgöras, helst, enligt hvad kommitterade ock erinrat, dessa rättigheter, hvilka meddelats under en tid, då Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller annan myndighet icke ägde befogenhet att efter godfinnande återkalla beviljad tillstånd eller att förbjuda en rörelse, som efter anmälan i behörig ordning utöfvades, måste anses hafva beviljats för innehafvarens lifstid. Dock synes såsom ett villkor för dessa rättigheters fortfarande giltighet böra stadgas, att anmälan om deras tillvaro hos vederbörlig myndighet göres, hvarigenom ock vinnes, att kontrollen öfver samma rättigheter, där de komma att fortbestå, underlättas. Enligt hvad kommitterade omförmåla, lär det ej sällan hafva inträffat, att ifrågavarande rättigheter från den ursprunglige innehafvaren till annan öfverlåtits. Ehuru lagligheten häraf torde vara tvifvel underkastad, har jag dock, enär dylika öfverlåtelser hittills, såvidt känt, ej ansetts vara mot lag stridande, icke trott mig böra föreslå något stadgande, hvarigenom dylika, redan verkställda öfverlåtelser skulle annulleras.

Hvad angår öfriga vid tiden för den nya förordningens utfärdande

meddelade rättigheter, har skillnad gjorts emellan sådana, som meddelats på grund af 3 § eller på grund af bestämmelser, utfärdade jämlikt 22 § 2 mom. i samma förordning och gälla för bestämd tid, den där ej går till ända före 1905 års utgång, och öfriga före förordningens utfärdande beviljade rättigheter. Beträffande de förra har föreslagits, att de skulle förblifva gällande intill slutet af det kalenderår, då de eljest skulle upphöra. Detta med hänsyn därtill, att enligt den nya förordningen försäljningsåret skulle sammanfalla med kalenderåret. I fråga åter om de senare har föreslagits, att för deras fortfarande giltighet efter den 1 januari 1906 skulle erfordras förnyad ansökan i enlighet med den nya förordningens bestämmelser. Detta har skett för att undvika den oklarhet, som till äfventyrs eljest i många fall skulle komma att råda i fråga om den utsträckning, i hvilken den nya förordningens bestämmelser äro å dessa rättigheter tillämpliga. Att genom en sådan bestämmelse någon rättskränkning skulle tillfogas äldre rättighetsinnehafvare torde icke med fog kunna påstås, då ju samtliga ifrågavarande rättigheter, möjligen med ett eller annat, praktiskt sedt, betydelselöst undantag, äro beviljade endast tillsvidare. Tiden för ansökningens ingifvande har föreslagits till utgången af oktober månad innevarande år, på det att ansökningarna, såvidt möjligt, må hinna att af vederbörande myndigheter behandlas och afgöras före samma års utgång.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i enlighet med de af honom sålunda uttalade åsikter upprättadt förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker, hemställde departementschefen, att berörda förslag måtte föreläggas Riksdagen till antagande.

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Conrad Carleson.